

**ONTWERP VAN DECREET TOT WIJZIGING VAN HET DECREET VAN 15
FEBRUARI 2019 BETREFFENDE HET JEUGDDELINQUENTIERECHT, WAT
BETREFT DE HARMONISATIE IN FUNCTIE VAN HET NIEUW
STRAFWETBOEK EN OVERIGE WIJZIGINGEN**

Samenvatting

Op 29 februari 2024 werden de nieuwe boeken I en II van het Strafwetboek (hierna het 'Nieuw Strafwetboek') op federaal niveau aangenomen. Het Nieuw Strafwetboek gebruikt een nieuwe nummering en vervangt de klassieke strafvorken door strafniveaus. Daardoor moeten verwijzingen naar het Strafwetboek in de Vlaamse regelgeving worden aangepast.

Dit ontwerp van decreet wijzigt het jeugddelinquentiedecreet teneinde het te harmoniseren met het Nieuw Strafwetboek. Deze harmonisatieoefening omvat drie elementen. Ten eerste wordt de status quo behouden zodat de voldoende zwaarwichtige misdrijven die vervat zijn binnen het huidige toepassingsgebied van het jeugddelinquentiedecreet daaronder blijven vallen eens het Nieuw Strafwetboek in werking treedt op 1 september 2026. Ten tweede wordt de lijst van misdrijfcategorieën die vandaag reeds onder het toepassingsgebied van bepaalde jeugdreacties vallen dan wel daarvan zijn uitgesloten, geactualiseerd. In het verleden heeft de decreetgever er uitdrukkelijk voor gekozen om zwaarwichtige misdrijven zoals ernstige schendingen van het humanitair recht, zedenmisdrijven, terrorismemisdrijven, levensdelicten en andere misdrijven die de fysieke of psychische integriteit aantasten, onder het toepassingsgebied van bepaalde reacties te plaatsen (oriëntatie, (langdurige) gesloten begeleiding, terbeschikkingstelling, uithandengeving) dan wel ervan uit te sluiten (bv. elektronische monitoring). Er wordt evenwel vastgesteld dat deze opsomming doorheen de tijd niet steeds op consistente en volledige wijze werd geactualiseerd. Daarom wordt er nu voor geopteerd om deze misdrijfcategorieën in overeenstemming te brengen met de eerder gemaakte beleidskeuzes. Ten derde worden in de lijst van voormelde zwaarwichtige misdrijfcategorieën ook enkele nieuwe misdrijven en misdrijfomschrijvingen opgenomen die door het Nieuw Strafwetboek zelf worden ingevoerd om tot harmonisatie te komen.

Tot slot bevat dit ontwerp ook enkele technische wijzigingen ter verdere optimalisatie van het jeugddelinquentiedecreet.

MEMORIE VAN TOELICHTING

I. ALGEMENE TOELICHTING

A. Situering

Op 29 februari 2024 werd het Nieuw Strafwetboek op federaal niveau aangenomen met een nieuwe nummering en wijzigingen in de strafmaten. Voortaan wordt er gewerkt met strafniveaus (art. 36 Sw.) in plaats van afzonderlijke strafvorken per

misdrijf. Dit geldt niet alleen voor misdrijven in boek II van het Nieuw Strafwetboek, maar ook voor bepaalde misdrijven in bijzondere strafwetgeving die moesten worden geharmoniseerd met het Nieuw Strafwetboek (bv. drugs misdrijven). Aangezien het jeugddelinquentiedecreet veelvuldig verwijst naar die federaal geregelde misdrijven en strafvorken, moet het huidige jeugddelinquentiedecreet worden geharmoniseerd met het Nieuw Strafwetboek. Op deze manier wordt de continuïteit in de toepassing van het jeugddelinquentierecht verzekerd bij de inwerkingtreding van het Nieuw Strafwetboek op 1 september 2026.

B. Inhoud

In het decreet jeugddelinquentierecht worden een aantal reacties, waaronder een gesloten oriëntatie en gesloten begeleiding, elektronische monitoring, een langdurige gesloten begeleiding en uithandengeving, afhankelijk gesteld van de ernst van het jeugddelict. De ernst van het jeugddelict wordt bepaald op basis van de strafmaat die in de federale wetgeving (het Strafwetboek of de bijzondere strafwetgeving) aan het desbetreffende misdrijf is gekoppeld, zoals die zou gelden indien het misdrijf door een meerderjarige was gepleegd. Bovendien zijn sommige reacties enkel mogelijk voor specifieke misdrijven.

Nu het Nieuw Strafwetboek een nieuwe nummering hanteert en de klassieke strafvorken vervangt door strafniveaus, dient het jeugddelinquentierecht geharmoniseerd te worden met dit nieuwe stelsel. Deze harmonisatieoefening omvat drie elementen. Ten eerste wordt uitgegaan van het behoud van de status quo, zodat de misdrijven die vervat zijn in het huidige toepassingsgebied van het jeugddelinquentiedecreet daaronder blijven vallen zodra het Nieuw Strafwetboek op 1 september 2026 in werking treedt. Bij het bepalen van deze 'status quo' bleek echter wel dat, door de keuze van de federale wetgever om met strafniveaus te werken, een loutere één-op-één omzetting van artikelen en strafniveaus ertoe zou kunnen leiden dat sommige misdrijven niet langer onder het toepassingsgebied van bepaalde jeugdreacties vallen. Om dit te voorkomen, wordt bepaald dat deze specifieke misdrijven ook in de toekomst binnen het toepassingsgebied van de betrokken jeugdreacties blijven. Zo zorgen we ervoor dat minderjarigen die zware feiten hebben gepleegd, zoals brandstichting en verkrachting, nog steeds geplaatst kunnen worden in de gemeenschapsinstellingen, iets wat bij een strikte omzetting niet meer het geval zou zijn.

Ten tweede wordt de lijst van misdrijfcategorieën die vandaag reeds onder het toepassingsgebied van bepaalde jeugdreacties vallen dan wel daarvan zijn uitgesloten, geactualiseerd. In het verleden heeft de decreetgever er uitdrukkelijk voor gekozen om misdrijven zoals ernstige schendingen van het humanitair recht, zedenmisdrijven, terrorismemisdrijven, levensdelicten en andere misdrijven die de fysieke of psychische integriteit aantasten, onder het toepassingsgebied van bepaalde reacties te plaatsen (oriëntatie, (langdurige) gesloten begeleiding, terbeschikkingstelling, uithandengeving) dan wel ervan uit te sluiten (bv. elektronische monitoring).

Er wordt evenwel vastgesteld dat deze opsomming doorheen de tijd niet steeds op consistente en volledige wijze werd geactualiseerd. Daarom wordt er nu voor geopteerd om deze misdrijfcategorieën in overeenstemming te brengen met de eerder gemaakte beleidskeuzes. Zo worden er een aantal reeds bestaande ernstige

misdrijven binnen voormelde misdrijfcategorieën, zoals terrorismemisdrijven en vormen van verkrachting eveneens onder het toepassingsgebied van bepaalde reacties gebracht. Ook worden dergelijke misdrijven expliciet uitgesloten van elektronische monitoring.

Ten derde worden in de lijst van voormelde zwaarwichtige misdrijfcategorieën ook een aantal nieuwe misdrijven en misdrijfomschrijvingen opgenomen die door het Nieuw Strafwetboek zelf worden ingevoerd. Enerzijds gaat het daarbij om nieuwe misdrijven zoals, bijvoorbeeld het aanzetten tot zelfdoding, en anderzijds om nieuwe misdrijfomschrijvingen. Die laatste vielen vroeger al onder bestaande misdrijven, maar worden nu expliciet afzonderlijk als misdrijf omschreven. Zo wordt bijvoorbeeld doodslag op een minderjarige, dat voorheen onder het algemene misdrijf doodslag viel, nu als een apart misdrijf gedefinieerd en bijgevolg afzonderlijk opgenomen binnen het toepassingsgebied van verschillende reacties.

Het resultaat van de harmonisatieoefening die voormelde drie elementen omvat wordt opgenomen in de bijlage aan deze memorie. In deze bijlage wordt per jeugdreactie een integrale opsomming gemaakt van de misdrijven die onder het toepassingsgebied vallen dan wel ervan uitgesloten worden en dat telkens uitsplitst in: de 'status quo'-misdrijven, de geactualiseerde misdrijfcategorieën (ernstige schending humanitair recht, zedenmisdrijven, terrorismemisdrijven, levensdelicten of andere feiten die de fysieke en psychische integriteit aantasten) en de nieuwe misdrijven en misdrijfomschrijvingen die worden ingevoerd door het Nieuw Strafwetboek. De algemene omzetting naar de bepalingen van het Nieuw Strafwetboek werd daarbij uitgevoerd met behulp van de concordantietabel als bijlage bij het Nieuw Strafwetboek.

In de artikelsgewijze toelichting die hierna volgt, wordt vervolgens onder verwijzing naar de bijlage aan deze memorie telkens toegelicht welke keuzes er bij elk artikel zijn gemaakt.

Tot slot bevat dit ontwerp ook nog enkele technische wijzigingen ter verdere optimalisatie van het jeugddelinquentiedecreet.

Impactanalyse

Impact op kinderen en jongeren - JoKER

Het ontwerp van decreet is opgemaakt met het belang van minderjarigen (art. 3 IVKR) voor ogen. Niet alleen voor (minderjarige) slachtoffers, die beter beschermd moeten worden, maar ook voor minderjarige verdachten en plegers van ernstige, maatschappelijk ontwrichtende misdrijven is een consequente aanpak cruciaal net om ze te helpen hun leven weer op orde te krijgen.

De impact van de voorgestelde wijzigingen werd bekeken voor de volgende doelgroepen:

- minderjarige verdachten en delictplegers vanaf twaalf jaar;
- minderjarigen in de hoedanigheid van slachtoffer;
- potentiële minderjarige slachtoffers.

In het licht van het JoKER werd voor bovenvermelde doelgroepen de impact van volgende scenario's afgewogen:

1. Nuloptie: voorzetting van de bestaande toestand.

Een voortzetting van de bestaande toestand betekent dat de bestaande regelgeving blijft behouden. Het Nieuw Strafwetboek gebruikt thans een nieuwe nummering en vervangt de klassieke strafvorken door strafniveaus. Het is dan ook noodzakelijk dat het jeugddelinquentierecht geharmoniseerd wordt met het Nieuw Strafwetboek.

Als het Jeugddelinquentiedecreet niet geharmoniseerd zou worden met het Nieuw Strafwetboek (= nuloptie), zou men moeten terugvallen op een concordantietabel en de overgangsregeling voorzien in artikel 78 van het Nieuw Strafwetboek. Echter niet alle misdrijven kunnen één op één worden omgezet via de concordantietabel, onder meer omdat het Nieuw Strafwetboek ook een aantal nieuwe misdrijven en misdrijfomschrijvingen omvat. Ook kan de overgangsregeling niet één op één worden toegepast op de reacties voorzien in het Jeugddelinquentiedecreet aangezien de huidige strafmaten in het jeugddelinquentiedecreet niet één op één naar de nieuwe strafniveaus kunnen worden omgezet. Het ontbreken van een harmonisatie met het Nieuw Strafwetboek betekent dat de continuïteit in de toepassing van het jeugddelinquentiedecreet doorbroken zou worden, wat rechtsonzekerheid en – ongelijkheid met zich meebrengt voor minderjarigen.

2. Alternatief: nieuwe beleidsmaatregel(en) via de voorgestelde wijzigingen in dit ontwerp van decreet

Dit ontwerp komt tegemoet aan het legaliteitsbeginsel en de rechtszekerheid voor minderjarigen en verzekert de continuïteit en toepasbaarheid van het jeugddelinquentierecht vanaf 1 september 2026.

De harmonisatieoefening die wordt gedaan omvat drie elementen. Ten eerste wordt met dit decreet de status quo behouden zodat de voldoende zwaarwichtige misdrijven die vandaag vervat zijn in het huidige toepassingsgebied van het jeugddelinquentiedecreet daaronder blijven vallen eens het Nieuw Strafwetboek in werking treedt op 1 september 2026.

Ten tweede wordt de lijst van zwaarwichtige misdrijfcategorieën waarover de decreetgever in het verleden reeds besliste dat ze onder het toepassingsgebied van bepaalde jeugdreacties vallen dan wel daarvan zijn uitgesloten, geactualiseerd en afgestemd op de artikelen van het Nieuw Strafwetboek. Het gaat hierbij om volgende misdrijfcategorieën: ernstige schendingen van humanitair recht, zeden- en terrorismemisdrijven evenals levensdelicten en andere misdrijven die de fysieke of psychische integriteit aantasten. Deze actualisatie past binnen een consequent beleid om bij de zwaarste feiten geslotenheid mogelijk te maken, zowel ter bescherming van de maatschappij, de slachtoffers als om jongeren te helpen hun leven weer op orde te krijgen. Er wordt bij deze actualisatie ook vastgehouden aan een bepaald strafniveau en/of aan een limitatieve lijst van misdrijven, waardoor de principes van proportionaliteit en subsidiariteit gewaarborgd blijven. Door de lijst van misdrijven te actualiseren, wordt ook de transparantie en rechtszekerheid naar minderjarigen toe verhoogd

Ten derde wordt er in de harmonisatieoefening ook rekening gehouden met de nieuwe misdrijven en misdrijfomschrijvingen die in het Nieuw Strafwetboek zelf worden ingevoerd. De lijst van de reeds vermelde zwaarwichtige misdrijfcategorieën omvat daardoor dan ook enkele nieuwe misdrijven en misdrijfomschrijvingen.

Tot slot voorziet dit ontwerp ook nog in een aantal technische wijzigingen ter verdere optimalisatie van het jeugddelinquentiedecreet. Zo wordt verduidelijkt dat kortverblijf altijd een duurtijd van twee weken bedraagt alsook wordt verduidelijkt welke voorwaarden gelden voor de gesloten begeleiding ten gronde. Hierdoor wordt volstrekte juridische duidelijkheid gecreëerd en wordt rechtsongelijkheid tussen minderjarigen over de verschillende arrondissementen heen vermeden. Deze technische wijzigingen zijn uiteraard ook in het belang van de minderjarigen zelf. Niet alleen zorgen ze ervoor dat het decreet consistent wordt toegepast, ook wordt hiermee terug aangesloten bij de krachtlijnen van het decreet zoals proportionaliteit, subsidiariteit en geslotenheid als *last resort*.

Monitoring, evaluatie en participatie

De ontwerpteksten worden besproken met de jeugdrechters via een specifiek daarvoor georganiseerd overleg waarover zal worden gerapporteerd. Ook wordt het advies van het College van de hoven en rechtbanken gevraagd.

De instroom in de gemeenschapsinstellingen zal zoals nu ook al het geval is gemonitord en geëvalueerd worden via de begeleidingscommissie met de jeugdmagistratuur en de Opvolggroep Jeugddelinquentie, met ook vertegenwoordigers vanuit de jeugdadvocatuur, het Kinderrechtencommissariaat en de erkende cliëntorganisaties vzw Cachet en Ouderspunt om het jongeren- en ouderperspectief mee te nemen.

Voor de leeftijdscategorie van 12 tot 14 jaar die in een gemeenschapsinstelling worden geplaatst wegens betrokkenheid bij ernstige misdrijven, gebeurt dit in de eerste plaats om tegelijk de openbare veiligheid én de veiligheid van deze jongeren te garanderen, die anders te gemakkelijk zouden worden blootgesteld aan de publieke veroordeling omwille van de feiten waarbij ze betrokken zijn geraakt. Binnen de Opvolggroep Jeugddelinquentie zal voor deze leeftijdscategorie bovendien worden nagegaan in hoeverre flankerende maatregelen wenselijk zijn, gelet op de tendens dat minderjarigen die dergelijke feiten plegen of ervan verdacht worden, steeds jonger worden.

Impact op de grondrechten en op het gelijkheidsbeginsel

Het ontwerp behoudt maximaal de "status quo" en waarborgt zo het legaliteitsbeginsel en de rechtszekerheid voor minderjarigen. De bijkomende opname of uitsluiting van zeden- en terrorismemisdrijven en levensdelicten in het toepassingsgebied van bepaalde reacties is verantwoord gezien de ernst van deze misdrijven. Tegelijk zorgen de technische wijzigingen ervoor dat jongeren in heel Vlaanderen uniform door de jeugdrechtbanken worden behandeld, waarmee het gelijkheidsbeginsel wordt versterkt.

Budgettaire impact

Het ontwerp van decreet heeft geen budgettaire impact. Het uitgangspunt van de wijzigingen in dit decreet is namelijk het behouden van de 'status quo' van het huidige toepassingsgebied van het decreet. Ook de actualisatie van het toepassingsgebied van bepaalde reacties met bijkomende zeden, terrorisme- en levensdelicten heeft geen budgettaire impact. Deze categorieën van misdrijven vielen al grotendeels onder het toepassingsgebied van het jeugddelinquentiedecreet. Het Nieuw Strafwetboek voorziet in meer specifieke misdrijfomschrijvingen, die in het huidige Strafwetboek echter reeds onder een algemeen misdrijf vielen en daardoor ook al binnen het toepassingsgebied ressorteerden.

Bestuurlijke impact op de lokale en provinciale besturen en op Brussel

Voorliggende ontwerp van decreet heeft geen bestuurlijke impact op provinciale besturen en op Brussel.

De Vlaamse Gemeenschap is overeenkomstig artikel 128, §2, van de Grondwet in het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad ook niet rechtstreeks bevoegd ten aanzien van particuliere burgers die wonen in het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad, en kan aan hen geen verplichtingen opleggen. De maatregelen die bepaald worden ten aanzien van minderjarigen die een jeugddelict plegen, zijn rechtstreeks van toepassing op personen. Het is dan ook aan de Brusselse ordonnantiegever om de reactiewijzen op jeugddelicten van minderjarigen die in het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad wonen, vast te leggen.

Implementatie

Het ontwerp van decreet treedt in werking op 1 september 2026.

C. Totstandkomingsprocedure

Voorafgaand aan de eerste principiële goedkeuring door de Vlaamse Regering, werd het voorontwerp van decreet aangepast aan:

- het wetgevingstechnisch en taaladvies van 21 april 2026;
- het JoKER-advies van 22 april 2026;
- het gunstig advies van de Inspectie van Financiën van 8 april 2026.

Op 24 april 2026 werd het voorontwerp van decreet een eerste keer principieel goedgekeurd door de Vlaamse Regering. Op basis daarvan werd het advies gevraagd aan de Vlaamse Jeugdraad, de Vlaamse Raad Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (hierna: Vlaamse Raad WVG), het college van de hoven en rechtbanken de Raad van State.

C.1 Adviezen Vlaamse Jeugdraad en Vlaamse Raad WVG

We ontvingen het advies van de Vlaamse Jeugdraad en van de Vlaamse Raad WVG op voorliggend ontwerp van decreet op 13 mei 2026.

Zowel de Vlaamse Jeugdraad als de Vlaamse Raad WVG vinden het positief dat het jeugddelinquentiedecreet wordt aangepast aan het nieuwe Strafwetboek, aangezien dit zorgt voor continuïteit en rechtszekerheid. Zij zijn tevreden dat enkele nieuwe misdrijven benoemd worden, zoals het aanzetten tot zelfdoding, schuldig verzuim met de dood tot gevolg en enkele online misdrijven. Ook zijn de adviesraden positief over het feit dat er een JoKER werd opgemaakt en dat de instroom in de gemeenschapsinstellingen wordt geëvalueerd en gemonitord.

Naast deze positieve bemerkingen formuleren beide adviesraden ook enkele punctuele opmerkingen bij het voorontwerp. Alvorens daarop in te gaan, wordt alvast benadrukt dat het voorliggende ontwerp van decreet tot wijziging van het Jeugddelinquentiedecreet geen afbreuk doet aan de pedagogische en herstelgerichte uitgangspunten waarop het decreet vandaag is gebaseerd.

Het jeugddelinquentierecht beoogt immers niet uitsluitend een gepaste reactie op het gepleegde delict, maar heeft tevens tot doel herval te voorkomen, de verantwoordelijkheid van de minderjarige te versterken en diens re-integratie en toekomstperspectieven te bevorderen. Binnen die decretale logica blijft een vrijheidsberovende reactie het ultimatum remedium. Een plaatsing in een gesloten gemeenschapsinstelling vormt de meest ingrijpende maatregel of sanctie die aan een minderjarige kan worden opgelegd en wordt slechts toegepast wanneer minder ingrijpende reacties ontoereikend worden geacht.

Het decreet kent daarbij een ruime beoordelingsvrijheid toe aan de jeugdrechter. Deze beschikt over een breed arsenaal aan maatregelen en sancties en oordeelt, rekening houdend met de concrete omstandigheden van de zaak, de persoonlijkheid van de minderjarige, diens leefomgeving en de ernst van de feiten, welke reactie het meest aangewezen is. De jeugdrechter is dan ook geenszins verplicht om te kiezen voor de maatregel of sanctie van geslotenheid. Het is louter een mogelijkheid. Bovendien kan de jeugdrechter ambtshalve dan wel op vordering van het Openbaar Ministier de opgelegde maatregel of sanctie te alle tijden herzien, door deze in te trekken of te wijzigen in een minder strenge of ingrijpende maatregel of sanctie. Het decreet blijft aldus zo opgebouwd dat steeds kan worden gezocht naar de meest gepaste en proportionele reactie op de jeugddelinquentie.

In wat volgt wordt ingegaan op de punctuele opmerkingen van de adviesraden. Omdat deze opmerkingen grotendeels overlappen, werden deze gebundeld.

Belang van preventie en meer alternatieve reacties:

De adviesraden wijzen op het belang van preventie om jeugddelinquentie een halt te kunnen toeroepen, en het tekort aan capaciteit en personeel binnen de bredere (preventieve) jeugdhulpverlening. Zij vragen om hierin extra te investeren. Ook vraagt men om meer alternatieve reacties zodat er beter op maat van de jongere kan gewerkt worden.

- De Vlaamse Regering engageert zich in het Vlaams Regeerakkoord 2024-2029 om dit aan te pakken via o.a. de acties binnen het Plan Jeugdhulp zoals opgenomen in de conceptnota van de Vlaamse Regering van 17 oktober 2025. Het plan jeugdhulp omvat diverse acties van preventief jeugdhulpbeleid tot de versterking van het aanbod binnen begeleidingsvormen naar kinderen, jongeren en gezinnen.

- Wat de vraag naar meer alternatieve reacties betreft, verwijzen we naar het werkveld van de herstelgerichte en constructieve afhandeling in Vlaanderen, maar ook naar de structurele uitbreiding van de middelen voor delictgerichte contextbegeleiding en de geplande uitbreiding van een multidisciplinaire ketenaanpak over heel Vlaanderen. Ook implementeren we tegen eind 2026 elektronische monitoring over heel Vlaanderen als zodat wanneer de jeugdrechter hiertoe mogelijkheid ziet jongeren in hun thuiscontext intensief begeleid te worden mits een strikte opvolging en monitoring.

Overgang van oude naar nieuwe regeling:

Omdat de wijzigingen zouden ingaan op 1 september 2026 vraagt de Vlaamse Raad WVG in een overgangsperiode te voorzien voor de magistratuur, teneinde de kans op onzorgvuldigheden, hiaten of ongewenste gevolgen te beperken.

- Een tijdige inwerkingtreding is noodzakelijk om de continuïteit in de toepassing van het jeugddelinquentiedecreet vanaf de inwerkingtreding van het nieuwe Strafwetboek te vrijwaren. Deze continuïteit kan niet gegarandeerd worden door bijvoorbeeld de overgangsregeling die voorzien is in het nieuwe Strafwetboek omdat deze niet één op één toe te passen is op het jeugddelinquentiedecreet en bijgevolg tot rechtsonzekerheid zou leiden. Wanneer er een overgangsperiode wordt voorzien, zou dit dan ook tot gevolg hebben dat er een tijdelijke regeling ontstaat, die niet volledig overeenstemt met de oude regeling, noch met de nieuwe regeling. Dit leidt tot verwarring en rechtsonzekerheid. Bovendien is de jeugdmagistratuur zelf vragende partij om op 1 september 2026 met duidelijk aangepaste regels te kunnen starten. Om die reden wordt er dan ook geen overgangsregeling voorzien.
- Er werd een overzichtelijke concordantietabel opgemaakt als bijlage bij het ontwerpdecreet, wat de jeugdmagistraten en de sociale diensten van de jeugdrechtsbank in samenlezing met het decreet en de memorie van toelichting toelaat om de nieuwe regeling zo vlot mogelijk toe te passen.
- De impact op de instroom in de gemeenschapsinstellingen zal, zoals nu ook al het geval is, nauwgezet gemonitord en geëvalueerd worden via de begeleidingscommissie.

Bezorgdheid om een verstrenging van het jeugddelinquentierecht:

Zowel de Vlaamse Jeugdraad als de Vlaamse Raad WVG stellen dat het ontwerp mogelijk een verstrenging van het jeugddelinquentiedecreet en dus een strafverzwaring tot gevolg heeft (o.m. door te verwijzen naar volledige onderdelen van het nieuwe Strafwetboek), wat niet wenselijk is vanuit het principe van subsidiariteit en proportionaliteit. Hierbij verwijzen zij ook uitdrukkelijk naar de categorie van twaalf- tot veertienjarigen. Zij stellen voor om te werken met een behoudsclausule.

- Het wijzigingsdecreet wijzigt de grondbeginselen van het jeugddelinquentierecht niet.
 - o Er wordt niet afgestapt van principe dat vrijheidsberoving het ultimum remedium is. Dit principe is uitdrukkelijk opgenomen in artikel 20, §2, eerste lid (voorbereidende rechtspleging), en artikel

- 29, §2, eerste lid (rechtspleging ten gronde), van het jeugddelinquentiedecreet, wat niet gewijzigd wordt.
- De beoordelingsbevoegdheid en -vrijheid van de jeugdrechter worden niet ingeperkt door dit ontwerp. Enkel wat elektronische monitoring betreft, worden er specifieke zwaarwichtige misdrijven uitgesloten, maar ook dat ligt in lijn met de bedoeling van de decreetgever (zie verder). Dit ontwerp verplicht de jeugdrechter in geen geval om een bepaalde vorm van geslotenheid op te leggen, maar biedt hem waar nodig die mogelijkheid.
 - We brengen daarnaast in herinnering dat er bij aanvang van elk traject binnen de gemeenschapsinstellingen intensief wordt ingezet op herstel en re-integratie in de samenleving, o.a. via gedeelde trajecten met ambulante partners.
- Zoals reeds vermeld, beoogt dit ontwerpdecreet vooreerst een status quo zodat nog steeds de mogelijkheid wordt geboden aan jeugdrechters om daders van veel voldoende zwaarwichtige jeugddelicten zoals diefstal, weerspanningheid, brandstichting en vandalisme toe te vertrouwen aan een gemeenschapsinstelling wanneer dat noodzakelijk blijkt. Tijdens de voorbereiding van voorliggend ontwerpdecreet werd echter vastgesteld dat de lijst van misdrijfcategorieën die onder het toepassingsgebied van bepaalde jeugdreacties vallen, niet steeds op consistente en volledige wijze werd geactualiseerd.
- Om die reden wordt ervoor gekozen om deze misdrijfcategorieën in overeenstemming te brengen met de eerder gemaakte beleidskeuzes, wat betekent dat een aantal reeds bestaande misdrijfcategorieën, die volgens de bedoeling van de decreetgever reeds onder het toepassingsgebied van bepaalde reacties hadden moeten vallen, er nu ook effectief worden ondergebracht. Dit leidt tot een consistent en transparant jeugddelinquentierecht, dat bovendien tegemoetkomt aan de bedoeling van de decreetgever bij het jeugddelinquentiedecreet.
 - Daarnaast zijn er een reeks nieuwe misdrijven en misdrijfomschrijvingen die deze actualisatie noodzakelijk maken. Het gaat hierbij om feiten die vroeger al onder een andere misdrijfomschrijving vielen, maar nu expliciet afzonderlijk als misdrijf worden omschreven. Denk aan intrafamiliale verkrachting, dat vandaag de dag niet als afzonderlijk misdrijf bestaat en onder het algemene misdrijf "verkrachting" (art. 417/11 van het Strafwetboek) valt. Het algemene misdrijf "verkrachting" geeft reeds aanleiding tot geslotenheid. Het is dan ook niet meer dan logisch dat geslotenheid ook mogelijk wordt voor de nieuwe misdrijfomschrijving "intrafamiliale verkrachting", zoals opgenomen in artikel 146 van het nieuwe Strafwetboek. Bovendien laat het opnemen van nieuwe misdrijven toe om ook in het jeugddelinquentierecht te kunnen inspelen op een aantal nieuwe verontrustende fenomenen, zoals het aanzetten tot zelfdoding.
 - Er werd bewust voor gekozen om een aantal keer te verwijzen naar een volledig hoofdstuk of een volledige afdeling van het Nieuwe Strafwetboek. Dit maakt het jeugddelinquentierecht niet alleen future proof, waardoor de kans op een onvolledige actualisatie in de toekomst wordt beperkt, maar zorgt ook voor duidelijkheid.

- Ook voor de twaalf- tot veertienjarigen werd de actualisatieoefening grondig gemaakt, waarbij we er over waken dat niet wordt afgestapt van de basisprincipes van subsidiariteit en proportionaliteit van het jeugddelinquentierecht en de bedoeling van de decreetgever.
- Een behoudsclausule is weinig transparant en moeilijk werkbaar in de praktijk. Dergelijke behoudsclausule zou immers neerkomen op de overname van het conversiemechanisme van artikel 78 van het nieuwe Strafwetboek, waarvan ook de jeugdmagistratuur reeds heeft aangegeven dat deze niet één op één toe te passen is op de regeling voorzien in het Jeugddelinquentiedecreet. Hierdoor zou de continuïteit in de toepassing van het jeugddelinquentierecht in gedrang komen, wat leidt tot rechtsonzekerheid. Net om die reden wordt ervoor gekozen om transparant te zijn over welke misdrijven het precies gaat en werd er als bijlage bij de memorie van toelichting ook een uitgebreide concordantietabel opgemaakt, waarop de jeugdmagistratuur in de praktijk ook op kan terugvallen. Indien een behoudsclausule zou worden ingeschreven, wordt bovendien het doel van de actualisatie niet bereikt.

De Vlaamse Jeugdraad meent bovendien dat de uithandengeving versoepeld wordt en vraagt om dit maximaal te beperken en idealiter af te schaffen.

- Zoals ook het geval is voor de geslotenheid, gaat het hier om een actualisatie conform de principes van het jeugddelinquentierecht en de bedoeling van de decreetgever. Zo volgt uit de memorie van toelichting bij het jeugddelinquentiedecreet dat de decreetgever ook wat betreft de uithandengeving ervoor heeft gekozen om te werken met categorieën van 'soorten misdrijven', zodat er specifiek kan worden ingezet op welbepaalde maatschappij verstorende misdrijven. Die piste wordt bij het voorliggende ontwerpdecreet niet verlaten. Denk bijvoorbeeld aan de levensdelicten. Zo werden moord en doodslag reeds uitgesloten van elektronische monitoring, en is het niet meer dan logisch dat ook andere vormen, zoals doodslag gepleegd in het kader van een ander misdrijf of doodslag gepleegd vanuit een discriminerende drijfveer, ook opgenomen worden in de lijst. Ook hier betreft het dus een actualisatie van de misdrijfcategorieën en nieuwe misdrijven. Ook de mogelijkheid van rechtstreekse uithandengeving zonder een eerdere gesloten begeleiding ten gronde blijft voorbehouden voor de zwaarste misdrijven, zoals (poging) moord en doodslag, terroristische misdrijven en alle vormen van verkrachting. Hier wordt dus niks gewijzigd.
- Uiteraard blijft de regel dat uithandengeving alleen in uitzonderlijke situaties mag toegepast worden, met name wanneer de jeugdrechtbank de sancties uit het jeugddelinquentiedecreet niet geschikt acht (zie artikel 38, §2, van het jeugddelinquentiedecreet). Voor sommige jongeren blijft een uithandengeving wel noodzakelijk. Uit de praktijk blijkt dat jeugdrechters slechts zelden beslissen tot uithandengeving.
- Tenslotte zullen we ook de impact van het ontwerpdecreet op het aantal uithandengegeven jongeren nauwgezet opvolgen en evalueren.

De Vlaamse Jeugdraad benadrukt dat de jeugdrechter een ruime beoordelingsbevoegdheid moet behouden, zowel in de voorbereidende fase als in de fase ten gronde. Er wordt voorgesteld om een correctiemechanisme in te schrijven, dat de jeugdrechter toelaat om bij te sturen wanneer initieel (door het OM) een te zware kwalificatie aan de feiten werd toegekend. Dat laat de

jeugdrechter toe om bijvoorbeeld alsnog een elektronische monitoring op te leggen, hoewel dit op basis van de initiële kwalificatie niet mogelijk zou geweest zijn.

- Bij reacties met een vorm van geslotenheid heeft de decreetgever in het verleden reeds bewust gekozen om in een limitatieve lijst van misdrijven te voorzien, zodat geslotenheid enkel mogelijk is voor de meest zwaarwichtige feiten. Het is en blijft het ultimatum remedium. Het ontwerp wijkt daar niet van af.
- Het ontwerpdecreet heeft geen impact op de ruime beoordelingsbevoegdheid waarover de jeugdrechter en de jeugdrechtbank vandaag de dag reeds beschikt. Het biedt de jeugdrechter en de jeugdrechtbank enkel de mogelijkheid om jongeren voor bepaalde feiten een bepaalde reactie (al dan niet) op te leggen. De jeugdrechter beoordeelt zelf, op basis van de individuele omstandigheden van elk dossier waaronder de ernst van de feiten, de veiligheid voor de maatschappij maar ook de persoonlijkheid en de leefomgeving van de jongere, welke maatregel het meest effectief is. De jeugdrechter wordt in geen geval verplicht om een bepaalde reactie op te leggen.
- Het is niet nodig om uitdrukkelijk in te schrijven dat de jeugdrechter de feiten nog kan herkwalificeren. In de fase van het onderzoek en de voorbereidende rechtspleging gaat het steeds om een voorlopige kwalificatie, die later wanneer nodig nog kan worden aangepast. Een herkwalificatie is vandaag dus al mogelijk.

De Vlaamse Raad WVG vraagt zich ook af wat de impact is van het ontwerp op de gemeenschapsinstellingen, de jongeren, de magistratuur en de budgettaire gevolgen.

- Voor de impact van het ontwerp op jongeren, verwijzen we naar de JoKER. Er is geen budgettaire impact. Daarnaast is de jeugdmagistratuur zelf vragende partij voor een duidelijk, transparant kader, dat idealiter ook samen met het nieuwe Strafwetboek in werking treedt. Dat laat toe om het nieuwe strafrecht zo snel als mogelijk toe te passen, en zo wordt een tijdelijke overgangsregeling, die de omzetting mogelijk nog complexer maakt, vermeden. Zoals hierboven reeds aangegeven, zal de impact op de instroom in de gemeenschapsinstellingen, zoals nu ook al het geval is, nauwgezet gemonitord en geëvalueerd worden via de begeleidingscommissie.

Kortverblijf:

De Vlaamse Jeugdraad vraagt om het kortverblijf grondig te evalueren. Daarnaast stellen ze de vraag of de wijziging van een maximumtermijn naar een standaardtermijn geen verstrenging inhoudt.

- Vooreerst wijzen we erop dat in het kader van het capaciteitsplan van de gemeenschapsinstellingen vanaf september 2026 zal doorgestart worden met een gecentraliseerde werking van de module kortverblijf in de Grubbe. Een bredere evaluatie van het gebruik van kortverblijf, de plaatsingsredenen, de koppeling naar ambulante doorstroom en de implementatie ervan op basis van kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren is in dit kader ook gepland.

- Daarnaast vormt de wijziging van een maximumtermijn naar een standaardtermijn van veertien dagen geen verstrenging. De duur van de module kortverblijf betreft namelijk al sinds de start een vaste duur van veertien dagen, zoals ook vastgelegd in het decreet voor het kortverblijf in de fase ten gronde (artikel 35 van het jeugddelinquentiedecreet) en in het uitvoeringsbesluit van 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht, wat betreft de organisatie, samenstelling en werking van de gemeenschapsinstellingen. De termijn van veertien dagen is noodzakelijk om een onderbouwde toeleiding en advies richting een snelle doorstart naar een ambulant traject mogelijk te maken. Binnen de module kortverblijf vindt vanaf de vijfde dag een trajectoverleg plaats en wordt pas op dag 12 toegewerkt naar een engagementsplan van de minderjarige dat een plan van aanpak bevat voor de criminogene factoren en levensbehoeften en een advies van de sociale dienst over het uitstroomtraject dat is aangewezen, en met welke partner.

Elektronische monitoring:

Vertrekkende van het principe van proportionaliteit vraagt de Vlaamse Raad WVG om geen uitsluitingscriteria op te nemen voor elektronische monitoring, maar om daar de beoordelingsbevoegdheid van de jeugdrechter en de jeugdrechtbank te behouden.

- De decreetgever maakte reeds eerder de keuze om een aantal feiten uit te sluiten van elektronische monitoring met het decreet van 19 april 2024 tot wijziging van het decreet van 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht, wat betreft de opheffing van de leeftijdsgrens en de mogelijkheid van elektronische monitoring in de fase van de voorlopige rechtspleging en overige wijzigingen. Het gaat om ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht, terroristische misdrijven en misdrijven die een ernstige inbreuk vormen op het leven, de fysieke, seksuele of psychische integriteit van het slachtoffer (bv. moord, zedenfeiten en misdrijven gepleegd in of vanuit de gezinscontext, waarbij de minderjarige zowel slachtoffer als dader kan zijn), alsook voor minderjarige leiders van criminele drugsorganisaties.
- Ook hier wordt de lijst van uitgesloten misdrijven louter geactualiseerd (i.e. in overeenstemming gebracht met de eerder gemaakte beleidskeuzes), wat tegemoet komt aan de bedoeling van de decreetgever.

C.2 Advies Unie van Nederlandstalige jeugdmagistraten

Er werd advies gevraagd aan het College van hoven en rechtbanken. Op 2 juni 2026 verleende zij via de Unie van Nederlandstalige jeugdmagistraten (hierna: de Unie) advies. Hieronder wordt er een repliek gegeven op opmerkingen van de Unie.

Elektronische monitoring:

De Unie betreurt dat meer feiten van aantasting van de seksuele integriteit en verkrachting worden uitgesloten. We verwijzen terzake naar de repliek op het advies van de Vlaamse Jeugdraad.

- De lijst van uitgesloten misdrijven werd louter geactualiseerd (i.e. in overeenstemming gebracht met de eerder gemaakte beleidskeuzes), wat tegemoet komt aan de bedoeling van de decreetgever.

Daarnaast merkt de Unie op dat artikelen 183 (Vervaardigen of verspreiden van inhoud van extreem pornografische of gewelddadige aard gepleegd tegenover een minderjarige of een persoon in een kwetsbare toestand) en 89 (gedwongen verdwijning die geen misdaad tegen de menselijkheid vormt) van het nieuw Strafwetboek ook beter opgenomen worden bij de lijst van uitgesloten misdrijven. Hierop kan worden ingegaan.

- Rekening houdende met de ruime beoordelingsbevoegdheid waarover de decreetgever ter zake beschikt en gezien artikel 182 Sw. (Vervaardigen of verspreiden van inhoud van extreem pornografische of gewelddadige aard) als basismisdrijf wel reeds in het ontwerp van decreet wordt uitgesloten van de maatregel of sanctie elektronische monitoring, is het proportioneel dat ook de verzwaarde vorm zoals vervat in artikel 183 Sw. ervan uitgesloten wordt.
- Rekening houdende met de ruime beoordelingsbevoegdheid waarover de decreetgever ter zake beschikt, wordt net zoals de andere misdrijven inzake ernstige schendingen van humanitair recht, ook artikel 89 Sw. uitgesloten van elektronische monitoring.

De Unie wijst er net zoals de Raad van State (cf. C.3, punt 6.2) op dat de verwijzing naar feiten die gepleegd zijn "in een context van intrafamiliaal geweld" onduidelijk is. We verwijzen ter zake naar de repliek op het advies van de Raad van State, waaruit blijkt op welke wijze we aan deze opmerkingen tegemoet komen.

Kortverblijf:

De "Unie" geeft aan dat de schrapping van het woord "maximaal" in artikel 25/2 van het jeugddelinquentiedecreet zorgt dat een verkorting van de termijn van het kortverblijf niet zou kunnen, wat in welbepaalde gevallen wel aangewezen kan zijn.

- Er wordt ter zake verwezen naar de repliek op het advies van de Vlaamse Jeugdraad.
- De jeugdrechter kan bovendien steeds beslissen een maatregel voortijdig in te trekken op grond van artikel 16, §2, van het jeugddelinquentiedecreet.

Wat betreft de wijziging van artikel 35 van het jeugddelinquentiedecreet merkt de Unie op dat door de opheffing van het derde lid er geen kortverblijf als sanctie meer opgelegd kan worden aan 12- tot 14-jarigen. Het derde lid werd terecht opgeheven aangezien zowel het tweede als het derde lid betrekking hebben op minderjarigen tussen twaalf en veertien jaar en daarbij tegenstrijdige verwijzingen bevatten.

Gesloten begeleiding:

De Unie stelt dat er via de aanpassing twee bijkomende voorwaarden zijn toegevoegd aan artikel 36, eerste lid, van het jeugddelinquentiedecreet, nl. de voorwaarden, vermeld in artikel 26, §2, eerste lid, 2° en 3°, en tweede lid. Beide

voorwaarden zijn een verbijzondering van de last resort-idee en het subsidiariteitsbeginsel en worden met dit ontwerp van decreet opnieuw uitdrukkelijk in het decreet opgenomen. Deze voorwaarden waren in het verleden reeds van toepassing gezien de doorwerking van de voorwaarden van een gesloten oriëntatie, maar dit was door de opheffing van de gesloten oriëntatie ten gronde bij het wijzigingsdecreet van 2024 niet meer duidelijk.

Langdurige gesloten begeleiding en de uithandengeving:

De Unie wijst op de moeilijke leesbaarheid van het ontworpen artikel dat de wijzigingen aan artikel 37 van het jeugddelinquentiedecreet bevat (langdurig gesloten begeleiding) en merkt net zoals de Raad van State (cf. C.3. punten 11 en 12) op dat het ontworpen artikel tegenstrijdigheden zou bevatten gezien bijvoorbeeld een aantal feiten wel gekoppeld worden aan "strafniveau 4 of hoger" maar zelf niet dat strafniveau omvatten. In het licht daarvan dient volgens de Unie ook het ontworpen artikel over de uithandengeving te worden nagekeken. Er wordt ter zake verwezen naar de repliek op het advies van de Raad van State, waaruit blijkt op welke wijze we aan deze opmerking tegemoet komen.

Tot slot merkt het Openbaar Ministerie op dat bepaalde misdrijfphenomenen inzake de zogenaamde "crimorg" ontbreken. Dit maakt dat het thans niet mogelijk is om voor jongeren die diepgeworteld met een criminele organisatie verweven zijn en bv. drugsfeiten plegen of betrokken zijn bij zogenaamde helpdeskfraude (feiten van bv. oplichting en witwas) een langdurige gesloten begeleiding op te leggen, hoewel sommige van deze jongeren er nochtans ook mee gebaat zouden kunnen zijn. Gelet op de argumentatie van het Openbaar Ministerie, de ruime beoordelingsbevoegdheid waarover de decreetgever ter zake beschikt en het feit dat het proportioneel wordt geacht om voor dergelijke ernstige feiten de sanctie van een langdurige gesloten begeleiding te voorzien, kan deze redenering worden gevolgd. Om hieraan tegemoet te komen, worden ook deelname aan een criminele organisatie als beslissingsnemer (artikel 408) en deelname als leidend persoon (artikel 409) toegevoegd aan de lijst van misdrijven die een langdurige gesloten begeleiding kunnen verantwoorden.

Inwerkingtreding

De Unie merkt net zoals de Raad van State op (cf. C.3 punt 14) dat er vanaf de inwerkingtreding op 1 september 2026 rekening gehouden zal moeten worden met het beginsel van de retroactiviteit van de mildere straf. Volledigheidshalve wordt er in de memorie van toelichting bij huidig artikel 22 dan ook verwezen naar het beginsel van de retroactiviteit van de mildere straf.

C.3 Advies Raad van State

Op 5 juni 2026 verstrekte de Raad van State het advies nr. 79.305/16. Hieronder wordt ingegaan op de opmerkingen van de Raad van State en de wijzigingen die werden aangebracht aan het ontwerp van decreet en de bijhorende memorie van toelichting naar aanleiding van het advies.

- Onder punt 3 merkt de Raad van State op dat het advies van het College van hoven en rechtbanken nog niet beschikbaar was op het moment van

opmaak van het eigen advies. Indien de aan de Raad van State voorgelegde tekst ten gevolge van het inwinnen van dat advies nog wijzingen zou ondergaan moeten de gewijzigde of toegevoegde bepalingen, ter inachtneming van het voorschrift van artikel 3, § 1, eerste lid, van de wetten op de Raad van State, aan de afdeling Wetgeving worden voorgelegd. Met wijzigingen wordt bedoeld: andere wijzigingen dan deze waarvan in dit advies melding wordt gemaakt of dan deze die ertoe strekken tegemoet te komen aan hetgeen in dit advies wordt opgemerkt (voetnoot 2 advies Raad van State).

Er worden evenwel geen wijzigingen aan de ontworpen tekst aangebracht die niet reeds voortvloeien uit de opmerkingen van de Raad van State, zodat een bijkomend advies niet vereist is. Zo stemmen de opmerkingen van de Unie van jeugdrechters met betrekking tot het gebruik van de term "in de context van intrafamiliaal geweld" als uitsluitingsgrond voor elektronische monitoring en de vastgestelde tegenstrijdigheden in de bepalingen inzake langdurige gesloten begeleiding en uithandengeving inhoudelijk overeen met de opmerkingen van de Raad van State (punten 6.2, 11 en 12). De wijzigingen die naar aanleiding van deze opmerkingen worden aangebracht, vinden bijgevolg eveneens hun grondslag in het advies van de Raad van State.

Ook de zeer beperkte toevoegingen die naar aanleiding van het advies van de Unie van jeugdrechters worden doorgevoerd, blijven binnen het kader van de door de Raad van State onderzochte regeling en geven geen aanleiding tot nieuwe principiële keuzes. Het betreft meer bepaald de opname van enkele bijkomende misdrijven in de lijst van uitsluitingsgronden voor elektronische monitoring (artikelen 183 en 89) en de toevoeging van bepaalde feiten inzake criminele organisaties aan de limitatieve lijst van misdrijven die aanleiding kunnen geven tot een langdurige gesloten begeleiding (artikelen 408 en 409). Deze aanpassingen raken niet aan de opzet, de systematiek of de draagwijdte van de ontworpen regeling, maar betreffen louter de afbakening van de betrokken feitenlijsten.

Bovendien erkent de Raad van State zelf dat de decreetgever ter zake over een ruime beoordelingsbevoegdheid beschikt om te bepalen welke feiten al dan niet in aanmerking komen voor een bepaalde maatregel of sanctie. De Raad van State nodigt in zijn advies zelfs uitdrukkelijk uit om na te gaan of bepaalde misdrijven alsnog in de betrokken lijsten dienen te worden opgenomen (zie bijvoorbeeld punten 8.1, 8.2 en 9.1 van het advies). De voormelde aanvullingen blijven dan ook binnen de beoordelingsruimte die door de Raad van State werd onderzocht en geven geen aanleiding tot een nieuwe adviesaanvraag.

- Onder punt 5 merkt de Raad van State op dat in het ontworpen artikel 3 dat artikel 5, eerste lid, 2°, van het Jeugddelinquentiedecreet wijzigt, ook moet worden verwezen naar artikel 107/1 nieuw Sw., namelijk verzwaarde doding in het verkeer. Hiermee wordt ingestemd en artikel 107/1 wordt toegevoegd.

- Onder punt 6.1 stelt de Raad van State de vraag of het, in het licht van het proportionaliteitsbeginsel, verantwoord is om elektronische monitoring voor een ruime categorie van misdrijven *a priori* uit te sluiten. De Raad merkt op dat de jeugdrechter reeds rekening moet houden met eventuele risico's voor personen die samenwonen met de minderjarige en dat de voorgestelde regeling ertoe lijkt te leiden dat minderjarigen op dit punt strenger worden behandeld dan meerderjarige verdachten of veroordeelden. Daarbij verwijst de Raad van State ook naar de memorie van toelichting van, het decreet van 19 april 2024, waarin, wat de elektronische monitoring betreft, onder andere werd uiteengezet dat de uitzonderingen "zijn gealigneerd op de uitzonderingen voor elektronisch toezicht als autonome sanctie bij volwassenen".

De decreetgever is, gelet op de ruime beoordelingsbevoegdheid waarover hij ter zake beschikt, van oordeel dat de keuze om bepaalde misdrijven *a priori* uit te sluiten van elektronische monitoring proportioneel en verantwoord is. Deze beleidskeuze sluit immers aan bij de keuzes die reeds werden gemaakt bij het wijzigingsdecreet van 19 april 2024.

Bij dat decreet werd er bewust voor gekozen om elektronische monitoring uit te sluiten voor ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht, terroristische misdrijven en misdrijven die een ernstige aantasting vormen van het leven of de fysieke, seksuele of psychische integriteit van het slachtoffer (zoals moord, zedenfeiten en misdrijven gepleegd in of vanuit de gezinscontext, waarbij de minderjarige zowel slachtoffer als dader kan zijn), alsook voor minderjarige leiders van criminele drugsorganisaties.¹ In het kader van de huidige harmonisatieoefening werd vastgesteld dat de bestaande lijst van deze misdrijfcategorieën niet volledig is, waardoor bepaalde vergelijkbare misdrijven momenteel niet als uitsluitingsgrond zijn opgenomen. Om deze onvolledigheden weg te werken, wordt de lijst geactualiseerd en in overeenstemming gebracht met de eerder gemaakte beleidskeuzes. Daarnaast worden ook enkele nieuwe misdrijven en misdrijfomschrijvingen die door het Nieuw Strafwetboek worden ingevoerd en die naar aard en ernst vergelijkbaar zijn, toegevoegd aan de lijst van misdrijven die van elektronische monitoring zijn uitgesloten.

Deze beleidskeuzes sluiten bovendien aan bij de regeling inzake elektronisch toezicht als autonome straf voor volwassenen, zoals die gold op het ogenblik waarop elektronische monitoring als maatregel werd ingevoerd bij het wijzigingsdecreet van 19 april 2024. Het feit dat de wetgever er in het Nieuw Strafwetboek voor kiest om minder categorieën van misdrijven uitdrukkelijk per definitie uit te sluiten van elektronisch toezicht, doet geen afbreuk aan de door de decreetgever gemaakte beleidskeuzes. Het voorliggende ontwerp van decreet beoogt immers in de eerste plaats het behoud van het bestaande toepassingsgebied, aangevuld met een actualisatie in functie van het Nieuw Strafwetboek.

¹ Ontwerp van decreet 2013 (2023-2024) nr. 1, Vlaams Parlement, MvT p. 34.

Daarbij dient bovendien te worden opgemerkt dat dit ook niet betekent dat de decreetgever voor minderjarige strenger zou zijn dan dat de wetgever is voor volwassenen. Hoewel het Nieuw Strafwetboek minder expliciete uitsluitingsgronden bevat, beperkt het de toepassing van elektronisch toezicht als autonome straf in de praktijk eveneens sterk. Elektronisch toezicht kan immers los van de misdrijfcategorie enkel worden opgelegd wanneer de rechter van oordeel is dat een straf van niveau 2 passend is. Zodra de rechter meent dat een straf van niveau 3 of hoger aangewezen is, behoort elektronisch toezicht niet langer tot de mogelijke straffen. Hieruit blijkt dat elektronisch toezicht in de praktijk niet zonder meer aan volwassenen kan worden opgelegd voor ernstige misdrijven. Voor misdrijven waarop een straf van niveau 7 of 8 staat, is dit zelfs altijd uitgesloten. Deze strafniveaus hebben immers betrekking op uitzonderlijk ernstige feiten, zoals moord, doodslag, ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht, terroristische misdrijven en niet-consensuele seksuele handelingen met de dood tot gevolg. Zelfs bij de aanvaarding van verzachtende omstandigheden kan voor dergelijke feiten geen straf van niveau 2 of niveau 1 worden opgelegd.²

- Onder punt 6.2 stelt de Raad van State de vraag of het gebruik van de term feiten “gepleegd in een context van intrafamiliaal geweld” in de ontworpen artikelen 25/0, vierde lid, 6°, en 34/0, vierde lid, 6°, van het Jeugddelinquentiedecreet wel verenigbaar is met het legaliteitsbeginsel. Daarnaast is het volgens de Raad van State niet duidelijk of het de bedoeling is dat elk feit gepleegd in een “context” van intrafamiliaal geweld tot de uitsluiting van een elektronische monitoring moet leiden. Om tegemoet te komen aan deze opmerking, wordt de ontwerpbevestiging aangepast. Om redenen van duidelijkheid en rechtszekerheid wordt niet langer verwezen naar de generieke term “gepleegd in een context van intrafamiliaal geweld”, maar enkel de bedoelde misdrijven waarbij intrafamiliaal een substantieel bestanddeel is, worden limitatief opgesomd.

Daarnaast wordt, hoewel de Raad van State dit niet noodzakelijk acht, eveneens om redenen van duidelijkheid en rechtszekerheid ervoor geopteerd om ook voor de generieke term “feiten met de dood tot gevolg” een artikelsgewijze opsomming op te nemen. Dergelijke artikelsgewijze opsomming wordt ook voorzien bij de artikelen inzake langdurig gesloten begeleiding, terbeschikkingstelling en uithandengeving.

- Onder punt 7.1 vraagt de Raad van State om in de memorie van toelichting bij artikel 6, 1°, van het voorontwerp (thans artikel 7) de in het advies opgenomen toelichting van de gemachtigde betreffende de schrapping van het woord “maximaal” in artikel 25/2, eerste lid, van het Jeugddelinquentiedecreet inzake de duur van het kortverblijf op te nemen. Met deze opmerking kan worden ingestemd. De betrokken toelichting wordt dan ook toegevoegd aan de memorie van toelichting bij artikel 7.
- Onder punt 7.2 merkt de Raad van State op dat artikel 20, § 2, eerste lid, 3°/2, van het Jeugddelinquentiedecreet en artikel 20, §2, derde lid van

² *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3374/001 en 55-3375/001, 152.

afgestemd moeten worden op de wijziging vermeld in punt 7.1. De Raad van State stemt daarbij in met de door de gemachtigde reeds voorgestelde wijzigingsbepaling. Deze bepaling wordt dan ook toegevoegd in artikel 4 van dit ontwerp.

- Onder punt 8.1 wordt met betrekking tot het ontworpen artikel 26 van het Jeugddelinquentiedecreet dat de gesloten oriëntatie regelt opgemerkt dat het in het licht van de grondwettelijke beginselen van gelijkheid en niet-discriminatie niet steeds duidelijk zou zijn waarom de poging tot bepaalde verwante strafbare feiten niet in de lijst vervat in het nieuwe tweede lid van artikel 26 §2 wordt opgenomen. Zo wordt de poging tot gewelddaden met een integriteitsaantasting van de *tweede* graad tot gevolg (artikel 195 nieuw Sw.) opgenomen, maar niet de poging tot gewelddaden met een integriteitsaantasting van de *derde* graad tot gevolg (artikel 196). Verder wordt de poging tot mensen*handel* (artikel 258) opgesomd, maar niet de poging tot mensens*mokkel* (artikel 259).

Rekening houdende met de opmerking van de Raad van State onder punt 10 wordt wat de gewelddaden betreft de poging met integriteitsaantasting tot de tweede graad (artikel 196 juncto 9) met strafniveau 1 geschrapt uit de lijst. De poging tot gewelddaden met een integriteitsaantasting van de derde graad tot gevolg (artikel 196), bestraft met strafniveau 2, wordt daarentegen wel opgenomen in de lijst. Gelet op de ruime beoordelingsbevoegdheid waarover de decreetgever ter zake beschikt en op de ernst van deze feiten, wordt het proportioneel geacht om voor dergelijke feiten de betrokken sanctie mogelijk te maken.

In diezelfde redenering wordt ook de poging diefstal (465 juncto 9) met strafniveau 1 geschrapt, maar worden enkel de poging verzwaarde diefstal of met geweld of bedreiging (466 juncto 9 en 467 juncto 9) en poging afpersing (468 juncto 9) met strafniveau 2 opgenomen in de lijst.

Daarnaast wordt zowel de poging tot mensenhandel (artikel 258) als poging tot mensensmokkel (artikel 259) opgenomen in de lijst van het tweede lid. De bijkomende opname van artikel 259 wordt door de decreetgever proportioneel geacht gelet op hetzelfde bestraffingsniveau en de gelijkaardige ernst en aard van de feiten als vermeld in artikel 258.

- Onder punt 8.2 merkt de Raad van State op dat het niet duidelijk is waarom er in de lijst van het nieuwe tweede lid van artikel 26 §2 Jeugddelinquentiedecreet verwezen wordt naar de artikelen 352 (schending van het beroepsgeheim) en 353 (afwijkingen van het beroepsgeheim) nieuw Sw.. De Raad van State ziet niet in hoe een en ander een jeugddelict kan uitmaken dat aanleiding zou moeten kunnen geven tot de gesloten oriëntatie. Hiermee kan worden ingestemd. De artikelen worden dan ook geschrapt uit de lijst van het nieuwe tweede lid.
- Onder punt 9.1 stelt de Raad van State de vraag of de verwijzing naar artikel 2*bis*, § 2, van de wet van 24 februari 1921 'betreffende het verhandelen van gifstoffen, slaapmiddelen en verdovende middelen, psychotrope stoffen, ontsmettingsstoffen en antiseptica en van de stoffen

die kunnen gebruikt worden voor de illegale vervaardiging van verdovende middelen en psychotrope stoffen' die luidens de memorie van toelichting wordt opgenomen met verwijzing naar "verzwaring gepleegd ten aanzien van minderjarigen +16 jaar" in het nieuwe tweede lid van artikel 26 §3 van het Jeugddelinquentiedecreet nog adequaat is gelet op de Wet van 16 maart 2026 ter harmonisatie van onder meer de wet van 24 februari 1921. Met het oog op het behoud van de bestaande regeling is de huidige verwijzing nog steeds aangewezen. Het desbetreffende misdrijf bedoeld in het huidige artikel 2bis, § 2, wordt immers bestraft met een opsluiting van vijf tot tien jaar. In de toekomstige regeling wordt dit misdrijf echter niet gekoppeld aan strafniveau 4 (meer dan vijf jaar tot tien jaar), maar aan strafniveau 3 (meer dan drie jaar tot vijf jaar). Indien artikel 2bis, § 2, niet wordt opgenomen in de lijst van het nieuwe tweede lid, zou een plaatsing in geslotenheid voor dit misdrijf in de toekomst niet langer mogelijk zijn, terwijl het vandaag wel binnen het toepassingsgebied van die maatregel valt.

- Onder 9.2 merkt de Raad van State op dat met het oog op coherentie met artikel 26, § 3, eerste lid, 2°, van het Jeugddelinquentiedecreet in het nieuwe tweede lid het best geschreven wordt "als het jeugddelict waarvoor de minderjarige vervolgd wordt" in plaats van "als de minderjarige ervan verdacht wordt een jeugddelict te hebben gepleegd dat". Hiermee kan worden ingestemd. Het artikel wordt conform het voorstel van de Raad van State aangepast.
- Onder punt 10 nodigt de Raad van State de decreetgever uit om in het licht van de principes van proportionaliteit, het vermoeden van onschuld en het gegeven dat geslotenheid het ultimum remedium is, ontworpen artikel 26, § 2, tweede lid, en het ontworpen artikel 26, § 3, tweede lid, van het Jeugddelinquentiedecreet te heroverwegen.

Het is evenwel niet geheel duidelijk of de Raad van State hiermee een algemene heroverweging van de ontworpen bepalingen bedoelt, dan wel een heroverweging in het licht van de specifieke opmerkingen die onder de punten 8.1, 8.2 en 9.1 van het advies worden geformuleerd.

Hoe dan ook is de decreetgever van oordeel dat de ontworpen artikelen verantwoord zijn in het licht van de voormelde principes. Het ontwerp van decreet heeft vooreerst namelijk als objectief om de status quo van het huidig toepassingsgebied te behouden. Daarbij bleek dat de invoering van strafniveaus in het Nieuw Strafwetboek ertoe kan leiden dat bepaalde misdrijven, niet langer onder het toepassingsgebied van bepaalde jeugdreacties zouden vallen. Om dergelijke onbedoelde gevolgen te vermijden, wordt voor voldoende zwaarwichtige misdrijven uitdrukkelijk bepaald dat zij ook in de toekomst binnen het toepassingsgebied van de betrokken jeugdreactie blijven. Hierdoor behoudt de jeugdrechter de mogelijkheid om, indien de concrete omstandigheden dit rechtvaardigen, gepast te reageren op voldoende ernstige feiten, zoals bepaalde vormen van brandstichting, afpersing en diefstal.

Daarnaast worden de bestaande lijsten beperkt geactualiseerd naar aanleiding van het Nieuw Strafwetboek. Daarbij worden ook enkele nieuwe misdrijven toegevoegd, zoals het aanzetten tot zelfdoding. Gelet op de aard en de ernst van deze feiten acht de decreetgever deze aanvullingen proportioneel en verantwoord. Omgekeerd werd er bij de harmonisatieoefening ook bewust voor gekozen om bepaalde misdrijven niet langer in aanmerking te laten komen voor gesloten oriëntatie omdat zij in regel niet door minderjarigen worden gepleegd (bv. huisjesmelkerij of bigamie).

De Unie gaf in haar advies ook uitdrukkelijk aan dat de inschatting van de decreetgever bij de uitwerking van deze regelgeving juist lijkt te zijn.

Voorts dient te worden benadrukt dat de opname van een misdrijf in de betrokken lijsten de jeugdrechter geenszins verplicht om een maatregel of sanctie van geslotenheid op te leggen. De opname creëert uitsluitend de mogelijkheid om daartoe te beslissen wanneer de jeugdrechter, rekening houdend met de concrete omstandigheden van de zaak, de persoonlijkheid van de minderjarige en de ernst van de feiten, oordeelt dat een dergelijke reactie noodzakelijk en proportioneel is. Bovendien kan de jeugdrechter de opgelegde maatregel te allen tijde, ambtshalve of op vordering van het Openbaar Ministerie, herzien, wijzigen of intrekken en desgevallend vervangen door een minder ingrijpende maatregel.

Voor een meer uitgebreide verantwoording van de betrokken feitenlijsten wordt verwezen naar de toelichting bij artikel 8 van het ontwerp van decreet, in samenhang gelezen met de bijlage bij de memorie van toelichting.

De Raad van State kan tot slot wel worden gevolgd in haar opmerking dat het ontworpen artikel 26, § 3, tweede lid, enkele misdrijven bevat waarvoor het Nieuw Strafwetboek een straf van niveau 1 voorziet. Gelet op artikel 36, achtste lid, van het Nieuw Strafwetboek, dat bepaalt dat een straf van niveau 1 niet tot vrijheidsberoving kan leiden, is het niet aangewezen deze feiten te behouden in een lijst die betrekking heeft op maatregelen van geslotenheid. Om die reden worden artikel 217, artikel 195 juncto 9 en artikel 465 juncto 9 uit de lijst geschrapt.

- Onder punt 11 merkt de Raad van State op dat het ontworpen artikel 37, §2, 4° (artikel 11 van het voorontwerp, thans artikel 12) dat de langdurige gesloten begeleiding regelt enkele tegenstrijdigheden zou bevatten. Enerzijds worden in de lijst misdrijven opgenomen waarvoor het Nieuw Strafwetboek een strafniveau 3 of lager voorziet, terwijl de bepaling deze tegelijk koppelt aan een straf van niveau 4 of hoger of niveau 5 of hoger. Anderzijds kunnen bepaalde pogingen tot misdrijven aanleiding geven tot een langdurige gesloten begeleiding, terwijl dit voor het overeenkomstige voltooide misdrijf niet mogelijk is. Onder punt 12 merkt de Raad van State op dat in het ontworpen artikel 38, §2, derde lid (artikel 13 van het voorontwerp, thans artikel 14) dat de uithandengeving regelt dezelfde soortgelijke tegenstrijdigheden aanwezig zouden zijn, terwijl uithandengeving maar kan worden opgelegd wanneer de jeugdrechter geen

enkele andere sanctie, inclusief langdurig gesloten begeleiding, geschikt acht. De Raad van State vraagt deze tegenstrijdigheden weg te werken, rekening houdend met het uitzonderlijke karakter van een plaatsing in geslotenheid en het vereiste dat deze maatregel slechts als ultimum remedium en voor de kortst mogelijke duur wordt toegepast.

Er kan worden ingestemd met de opmerkingen van de Raad van State en er wordt op volgende wijze aan tegemoet gekomen:

- Vooreerst wordt om redenen van duidelijkheid en rechtszekerheid de leesbaarheid van de ontworpen artikelen inzake de langdurig gesloten begeleiding en uithandengeving aangescherpt. Om te vermijden dat de wijzigingsbepalingen onleesbaar worden, wordt er nu voor gekozen om volledige paragrafen te vervangen in plaats van enkel zinssnede te wijzigen.
- Vervolgens worden de feiten die in aanmerking komen voor langdurige gesloten begeleiding puntsgewijs en limitatief opgesomd in de wijzigingsbepaling. Zo wordt het bij de sanctie van langdurig gesloten begeleiding ook duidelijk welke feiten gekoppeld worden aan strafniveau 4 of hoger dan wel strafniveau 5 of hoger en welke met het oog op het behoud van de status quo van het huidig toepassingsgebied niet gekoppeld worden aan een strafniveau. Bij deze opsomming worden ook de door de Raad van State opgemerkte tegenstrijdigheden weggewerkt zodat feiten van bv. strafniveau 3 niet langer gekoppeld worden aan een strafniveau 4 of hoger.
- Tot slot worden ook de feiten die in aanmerking komen voor uithandengeving eveneens puntsgewijs en limitatief opgesomd in de wijzigingsbepaling. De limitatieve lijst van feiten is daarbij dezelfde als de limitatieve lijst van feiten waarvoor aan minderjarigen ouder dan 16 jaar de sanctie van langdurige gesloten begeleiding kan worden opgelegd. De uithandengeving wordt op die manier enkel mogelijk gemaakt voor feiten waarvoor eveneens een langdurige gesloten begeleiding mogelijk is.

Voor de nadere verantwoording van de limitatieve lijsten van feiten wordt verwezen naar de toelichting bij de artikelen 12 en 14 van het ontwerp van decreet, in samenhang gelezen met de bijlage bij de memorie van toelichting. Bij de opmaak van deze lijsten werd rekening gehouden met het uitgangspunt dat een plaatsing in geslotenheid slechts als ultimum remedium kan worden toegepast.

Daarbij dient opnieuw te worden benadrukt dat de jeugdrechter geenszins verplicht is om de sanctie van geslotenheid op te leggen. De opname van een feit in de limitatieve lijst biedt de jeugdrechter enkel de mogelijkheid om daartoe te beslissen indien hij, gelet op de concrete omstandigheden van de zaak, oordeelt dat dit noodzakelijk en proportioneel is. Bovendien kan de jeugdrechter de opgelegde sanctie te allen tijde, ambtshalve of op vordering van het Openbaar Ministerie, herzien, wijzigen of intrekken en desgevallend vervangen door een minder ingrijpende maatregel of sanctie.

- Onder punt 13 merkt de Raad van State op dat bij artikel 12, thans huidig artikel 13 van het ontwerp, artikel 37/1 van het Jeugddelinquentiedecreet wordt gewijzigd, maar dat artikel 37/1 nog niet in werking is getreden. Hiermee dient volgens de Raad van State dan ook rekening te worden gehouden bij de inwerkingtreding van huidig ontwerp van decreet. Deze opmerking wordt bijgetreden en op de volgende wijze verwerkt: Artikel 29 van het decreet van 19 april 2024 wordt opgeheven bij artikel 21 van het voorliggende ontwerp van decreet. Vervolgens wordt artikel 37/1, in zijn gewijzigde vorm, ingevoegd bij artikel 13 van dit ontwerp van decreet. Tot slot wordt in artikel 22 bepaald dat artikel 13 in werking treedt tien dagen na de bekendmaking in het Belgisch Staatsblad van het samenwerkingsakkoord tussen de Vlaamse Gemeenschap en de Federale Staat.
- Onder punt 14 merkt de Raad van State op dat in de mate dat de nieuwe regeling aanleiding geeft tot strengere sancties dan de bestaande, er rekening moet worden gehouden met het beginsel van de retroactiviteit van de mildere straf . Volledigheidshalve wordt er in de memorie van toelichting bij huidig artikel 22 dan ook verwezen naar het beginsel van de retroactiviteit van de mildere straf.

D. Bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest

De artikelen in dit ontwerp van decreet hebben enkel betrekking op gemeenschapsaangelegenheid.

II. Toelichting bij de artikelen

Artikel 1

Dit artikel behoeft geen toelichting.

Artikel 2

Dit artikel betreft de materiële omzetting van artikel 458ter in functie van het Nieuw Strafwetboek.

Artikel 3

Dit artikel betreft de materiële omzetting van de misdrijven onopzettelijk doden en onopzettelijk toebrengen van lichamelijk letsel voor zover samenhangend met de wetten en verordeningen betreffende het wegverkeer in functie van het Nieuw Strafwetboek.

Artikel 4

Met dit artikel wordt enkel een technische wijziging aangebracht aan artikel 20, §2. De duur van de module kortverblijf is een vaste duur van veertien dagen. De

verwijzing naar 'maximale' duur wordt voor het kortverblijf daarom weggelaten (zie ook de toelichting bij artikel 7 van het ontwerp van decreet).

Artikel 5

Dit artikel betreft de aanpassing in functie van het Nieuw Strafwetboek van de mogelijkheid om de duur van de voorbereidende rechtspleging te verlengen voor jeugddelicten, die indien gepleegd door een meerderjarige, in de zin van het Strafwetboek of de bijzondere wetten, strafbaar zouden zijn met een opsluiting van vijf jaar of een zwaardere straf. Hier wordt voortaan de koppeling gemaakt met een straf van niveau 4 of hoger.

Artikel 6

Artikel 25/0 regelt het elektronische monitoring dat als maatregel kan worden opgelegd in de fase van de voorbereidende rechtspleging.

Met dit artikel wordt vooreerst verduidelijkt dat er voor elektronische monitoring aan dezelfde criteria inzake strafmaat moet zijn voldaan als voor een gesloten oriëntatie of gesloten begeleiding, ook wanneer elektronische monitoring ter ondersteuning van een 'positief project', 'ambulante maatregel' of 'voorwaarden' wordt opgelegd. In het nieuw derde lid van artikel 25/0 wordt daarom expliciet verwezen naar het strafniveau voor gesloten oriëntatie.

Daarnaast wordt voor de lijst van uitgesloten misdrijven voor elektronische monitoring ten eerste uitgegaan van het behoud van de huidige regelgeving (status quo).

Ten tweede wordt deze lijst ook geactualiseerd. Bij het wijzigingsdecreet van 19 april 2024 koos de decreetgever er namelijk bewust voor om elektronisch toezicht uit te sluiten voor ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht, terroristische misdrijven en misdrijven die een ernstige inbreuk vormen op het leven, de fysieke, seksuele of psychische integriteit van het slachtoffer (bijv. moord, zedenfeiten en misdrijven gepleegd in of vanuit de gezinscontext, waarbij de minderjarige zowel slachtoffer als dader kan zijn), alsook voor minderjarige leiders van criminele drugsorganisaties.³ Er wordt evenwel vastgesteld dat de lijst van de voormelde misdrijfcategorieën vandaag niet volledig is waardoor bepaalde van deze soortgelijke misdrijven momenteel niet als uitsluitingsgrond zijn opgenomen. Om deze onvolledigheden te verhelpen, wordt de lijst van ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht, terroristische misdrijven en misdrijven die een ernstige inbreuk vormen op het leven, de fysieke, seksuele of psychische integriteit van het slachtoffer volledig geactualiseerd en afgestemd op de reeds eerder gemaakte beleidskeuzes.

Ten derde worden in de lijst van voormelde zwaarwichtige misdrijfcategorieën ook een aantal nieuwe misdrijven en misdrijfomschrijvingen opgenomen die door het Nieuw Strafwetboek worden ingevoerd en die van elektronische monitoring worden uitgesloten.

³ Ontwerp van decreet 2013 (2023-2024) nr. 1, Vlaams Parlement, MvT p. 34.

In dit verband dient tevens nog te worden benadrukt dat de actualisering van de lijst van uitgesloten misdrijven, evenals de opname van nieuwe misdrijven uit het Nieuw Strafwetboek, mede is ingegeven vanuit de gevolgen ervan voor slachtoffers en de veiligheid van de maatschappij. Het betreft namelijk misdrijven die wegens hun aard en ernst een bijzonder zware impact kunnen hebben op slachtoffers en hun omgeving. Nogmaals het gaat om ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht, terroristische misdrijven en misdrijven die een ernstige aantasting vormen van het leven of de fysieke, seksuele of psychische integriteit van het slachtoffer, zoals moord, zedenfeiten en misdrijven gepleegd in of vanuit de gezinscontext. Gelet op de ernst van deze feiten en de verstrekkende gevolgen ervan voor slachtoffers, wordt het verantwoord geacht om voor deze categorieën van misdrijven strengere voorwaarden te verbinden aan de toepassing van bepaalde maatregelen of sancties. Bovendien moet rekening worden gehouden met het gegeven dat bepaalde misdrijven, in het bijzonder feiten met een digitale component, vanuit de thuisomgeving geheel of gedeeltelijk kunnen worden voortgezet of gefaciliteerd. Dit geldt onder meer voor bepaalde zedenmisdrijven, zoals de verspreiding van seksueel getinte beelden of vormen van seksuele uitbuiting, waaronder tienerpooierschap. Ook deze overweging draagt bij tot de verantwoording voor de uitsluiting van elektronisch toezicht bij dergelijke feiten.

Voor een integraal overzicht van de misdrijven die van elektronische monitoring worden uitgesloten, kan er worden verwezen naar de bijlage aan deze memorie, waarin er ook een uitsplitsing wordt gemaakt tussen 'status quo'-misdrijven, geactualiseerde misdrijfcategorieën en nieuwe misdrijven en misdrijfomschrijvingen uit het Nieuw Strafwetboek.

Vervolgens wordt in dit ontworpen artikel, rekening houdend met de in het kader van de gehele harmonisatieoefening tot stand gekomen lijst van misdrijven, waar mogelijk verwezen naar hoofdstukken en/of afdelingen van Boek II van het Strafwetboek

De levensdelicten die uitgesloten worden betreffen enerzijds alle misdrijven vervat in titel 3, hoofdstuk 1 boek II van het nieuw Strafwetboek en anderzijds de feiten die de dood tot gevolg hebben, die voor de duidelijkheid artikelsgewijs worden opgesomd.

De zedenmisdrijven die worden uitgesloten worden artikelsgewijs opgesomd. Voor een integraal en uitgesplitst overzicht kan er verwezen worden naar de bijlage aan deze memorie.

Voor de terroristische misdrijven die worden uitgesloten wordt nu ook in het algemeen verwezen naar titel 4, hoofdstuk 1 van boek II van het Strafwetboek. Voor een integraal en uitgesplitst overzicht van deze categorie van misdrijven kan er verwezen worden naar de bijlage aan deze memorie.

De uitsluiting voor ernstige schendingen van het humanitaire recht zoals oorlogs- en genocidemisdrijven blijft eveneens behouden en deze worden artikelsgewijs opgesomd.

De uitsluiting voor minderjarige leiders van criminele drugsorganisaties blijft eveneens behouden. Enkel de bijhorende verwijzingen naar het Strafwetboek worden aangepast aan het Nieuw Strafwetboek.

Tot slot spreekt het voor zich dat elektronische monitoring ook wordt uitgesloten voor feiten in een context van intrafamiliaal geweld. Het gaat om de feiten waarvan het intrafamiliaal karakter een bestanddeel uitmaakt (artikel 101, 117, 125, 130, 146 en 201 van het Strafwetboek). Een aantal van deze misdrijven worden reeds onder de hiervoor besproken punten opgesomd. De overige intrafamiliale misdrijven worden opgenomen in punt 7°.

Artikel 7

Artikel 25/2 regelt het kortverblijf dat als maatregel kan opgelegd worden in de fase van de voorbereidende rechtspleging.

Met dit artikel worden enkel technische wijzigingen aangebracht aan artikel 25/2. Het woord maximaal wordt daarom weggelaten. Verder worden de voorwaarden inzake strafmaat technisch aangepast aan het strafniveau voor gesloten oriëntatie.

De weglating van het woord 'maximaal' is verantwoord nu het zo is dat de duur van de module kortverblijf al sinds de start een vaste duur van veertien dagen betreft, zoals ook vastgelegd in het uitvoeringsbesluit van 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht, wat betreft de organisatie, samenstelling en werking van de gemeenschapsinstellingen en zoals ook in het decreet bepaald voor het kortverblijf in de fase ten gronde (artikel 35 van het jeugddelinquentiedecreet). Het gaat dus om een materiële vergissing, zoals ook werd meegedeeld aan de Raad van State naar aanleiding van een eerdere adviesvraag. De termijn van veertien dagen is immers noodzakelijk om een onderbouwde toeleiding en advies richting een snelle doorstart naar een ambulant traject mogelijk te maken. Binnen de module kortverblijf vindt vanaf de vijfde dag een trajectoverleg plaats en wordt pas op dag 12 toegewerkt naar een engagementsplan van de minderjarige dat een plan van aanpak bevat voor de criminogene factoren en levensbehoeften en een advies van de sociale dienst over het uitstroomtraject dat is aangewezen, en met welke partner. Dit traject betreft een vast traject. Het is dan ook niet de bedoeling dat hiervan wordt afgeweken, ook niet in de voorbereidende rechtspleging.

Artikel 8

Artikel 26 regelt de gesloten oriëntatie die als maatregel kan worden opgelegd in de fase van de voorbereidende rechtspleging.

Punten 1 van dit artikel betreft de minderjarigen die veertien jaar of ouder zijn op het ogenblik van de feiten. Voor deze doelgroep is op heden voorzien dat het moet gaan om feiten die strafbaar zijn met een correctionele hoofdgevangenisstraf van drie jaar of een zwaardere straf. Dit wordt nu omgezet naar een straf van niveau 3 of hoger. Strafniveau 3 vereist een gevangenisstraf van meer dan 3 jaar.

Punt 3 van dit artikel betreft de minderjarigen die tussen de leeftijd van twaalf en veertien jaar zijn op het ogenblik van de feiten. Voor deze doelgroep is op heden voorzien dat het moet gaan om feiten die strafbaar zijn met een straf van vijf tot

tien jaar opsluiting of een zwaardere straf. Dit wordt nu omgezet naar een straf van niveau 4 of hoger. Strafniveau 4 vereist een gevangenisstraf van meer dan 5 jaar.

Wel is het zo dat, door de keuze van de federale wetgever om met strafniveaus te werken, een aantal ernstige misdrijven die heden in aanmerking komen voor gesloten oriëntatie door de omzetting naar resp. strafniveau 3 en 4 buiten het toepassingsgebied zouden vallen. Dit komt doordat bepaalde misdrijven die vandaag strafbaar zijn met een maximumstraf tot drie jaar en heden dus nog binnen het toepassingsgebied vallen voor minderjarigen van veertien jaar of ouder, na de omzetting naar strafniveau 3 of hoger daarbuiten zouden vallen. Strafniveau 3 vereist immers een gevangenisstraf van meer dan drie jaar, met andere woorden vanaf drie jaar en één dag.

Hetzelfde probleem stelt zich voor misdrijven die heden strafbaar zijn met een opsluiting van vijf jaar. Ook deze zouden buiten het toepassingsgebied vallen voor minderjarigen tussen twaalf en veertien jaar oud, hoewel ze daar vandaag wel onder vallen. Strafniveau 4 vereist namelijk een gevangenisstraf van meer dan vijf jaar, dus vanaf vijf jaar en één dag.

Aangezien ten eerste als uitgangspunt het behoud van het huidige toepassingsgebied (status quo) wordt gehanteerd, wordt dan ook in punten 2 en 4 van dit artikel ingevoegd dat voldoende zwaarwichtige misdrijven die vandaag in aanmerking komen voor resp. de leeftijdscategorie van veertien jaar of ouder en de leeftijdscategorie tussen twaalf en veertien jaar, maar in de toekomst door de keuze van de federale wetgever zouden worden uitgesloten, alsnog onder het toepassingsgebied worden gebracht. Het gaat daarbij onder meer over de volgende vaak voorkomende jeugddelicten: weerspanning tegen de politie, diefstal, brandstichting en vandalisme. De Vlaamse decreetgever is van oordeel dat dergelijke misdrijven omwille van hun ernst binnen het toepassingsgebied moeten blijven, zodat de jeugdrechter ook in deze gevallen kan beslissen tot een plaatsing in een gemeenschapsinstelling. Voor een integraal en uitgesplitst overzicht van de status quo misdrijven per leeftijdscategorie kan worden verwezen naar de bijlage aan deze memorie.

Ten tweede wenst de decreetgever uitdrukkelijk het toepassingsgebied te actualiseren. Bepaalde misdrijven, die momenteel onder de status quo niet of slechts gedeeltelijk (enkel voor de leeftijdscategorie van minderjarigen ouder dan veertien jaar) binnen het toepassingsgebied van de gesloten oriëntatie vallen, worden wegens hun ernst en impact op maatschappij en slachtoffers bijkomend alsnog onder het toepassingsgebied gebracht. Het gaat hierbij enkel om volgende misdrijven die per leeftijdscategorie integraal en uitgesplitst worden opgesomd in de bijlage aan deze memorie: ontferming van een minderjarige of een persoon een kwetsbare toestand (129 Sw.), het vervaardigen of verspreiden van inhoud van extreem pornografische of gewelddadige aard gepleegd tegenover een minderjarige of een persoon in een kwetsbare toestand (183 Sw.), gewelddaden met een integriteitsaantasting van de tweede graad (m.a.w. arbeidsongeschiktheid) al dan niet met voorbedachtheid (195 en 198 2° Sw.), gewelddaden met een integriteitsaantasting van de derde graad tot gevolg (196 Sw.), gewelddaden op een persoon met een maatschappelijke functie met een integriteitsaantasting van de eerste of tweede graad (202 Sw.), het nalaten van

onderhoud met de dood tot gevolg (337 Sw.) en het voorbereiden van het plegen van een terroristisch misdrijf (383 §1 eerste streepje). Daarnaast is het ook zo dat de federale wetgever enkele misdrijven in het Nieuw Strafwetboek zwaarder bestraft dan voorheen wat ook verklaart waarom bepaalde misdrijven onder het toepassingsgebied vallen. Zo wordt bijvoorbeeld het hiervoor vermelde misdrijf onderende behandeling van een minderjarige (129 Sw.) dat vandaag bestraft wordt met een gevangenisstraf van 30 dagen tot twee jaar, in het Nieuw Strafwetboek gekoppeld aan strafniveau 3.

Ten derde voorziet het Nieuw Strafwetboek in enkele nieuwe misdrijven waarvoor de decreetgever er eveneens bewust voor kiest om deze gelet op hun ernst en de impact op de maatschappij en slachtoffers onder het toepassingsgebied van beide leeftijdscategorieën te plaatsen. Het gaat hierbij specifiek om volgende misdrijven die ook per leeftijdscategorie integraal en uitgesplitst worden opgesomd in de bijlage aan deze memorie: aanzetten tot zelfdoding (109 en 110 Sw.), het vervaardigen, verspreiden, bezitten, verwerven van dan wel zich toegang verschaffen tot inhoud die bedoeld is om het plegen van seksueel misbruik of seksuele uitbuiting ten nadele van een minderjarige te bevorderen (177 tot en met 179 Sw.) alsook schuldig verzuim met de dood tot gevolg (301 Sw.).

Artikel 9

Artikel 34/0 regelt de elektronische monitoring die als sanctie opgelegd kan worden in de fase ten gronde.

Met dit artikel wordt vooreerst in artikel 34/0 verduidelijkt dat ook voor elektronische monitoring aan dezelfde criteria inzake strafmaat voldaan moet zijn als voor een gesloten begeleiding, ook wanneer elektronische monitoring ter ondersteuning van de sanctie 'positief project', 'ambulante sanctie' of 'voorwaarden' wordt opgelegd. In het nieuwe derde lid van artikel 34/0 wordt daarom expliciet verwezen naar het strafniveau voor gesloten oriëntatie.

Voor de overige wijzigingen verwijzen we naar de artikelsgewijze bespreking bij artikel 6.

Artikel 10

Artikel 35 regelt het kortverblijf dat als sanctie kan worden opgelegd in de fase ten gronde.

Met dit artikel worden louter technische wijzigingen aan artikel 35 aangebracht. Voor de voorwaarden van kortverblijf in de fase ten gronde wordt momenteel ten onrechte verwezen naar alle voorwaarden zoals die gelden in de voorbereidende rechtspleging. De voorwaarde inhoudende dat er voldoende ernstige aanwijzingen moeten zijn dat verder onderzoek noodzakelijk is, is echter niet langer relevant in de fase van de berechting ten gronde. Daarom wordt de verwijzing naar deze voorwaarde geschrapt.

Daarnaast worden de voorwaarden inzake strafmaat technisch aangepast aan het strafniveau voor gesloten oriëntatie.

In het tweede lid wordt het woord "maatregel" vervangen door het woord "sanctie". Dit werd bij de invoering van artikel 35 namelijk verkeerdelijk overgenomen van de tekst van artikel 25/2 van het Jeugddelinquentiedecreet.

Tot slot wordt het derde lid geschrapt, aangezien zowel het tweede als het derde lid betrekking hebben op minderjarigen tussen twaalf en veertien jaar en daarbij tegenstrijdige verwijzingen bevatten.

Artikel 11

Artikel 36 regelt de gesloten begeleiding die kan worden opgelegd als sanctie in de fase ten gronde.

Met dit artikel worden er louter technische wijzigingen aan artikel 36 aangebracht. Door de opheffing van de gesloten oriëntatie in de fase ten gronde bij het wijzigingsdecreet van 19 april 2024 zijn ongewild ook de inhoudelijke voorwaarden en de voorwaarden inzake de ernst van de feiten voor een gesloten begeleiding in de fase ten gronde weggevallen. Dit zorgde voor toepassings- en interpretatieproblemen in de praktijk voor feiten na datum van inwerkingtreding van het wijzigingsdecreet op 23 mei 2024 aangezien het strikt juridisch leek of er voor de gesloten begeleiding als sanctie geen inhoudelijke voorwaarden of voorwaarden inzake strafmaat meer zouden bestaan. Dit stemt echter niet overeen met de intentie van de decreetgever. Met deze aanpassing worden de voorwaarden inzake de strafmaat (strafniveau) voor de sanctie van gesloten begeleiding opnieuw uitdrukkelijk in het decreet. Ook de voorwaarden inzake openbare veiligheid en noodzakelijkheid als verbijzondering van de last resort-idee en het subsidiariteitsbeginsel wordt opnieuw uitdrukkelijk in het decreet opgenomen. Deze voorwaarde bestond reeds gezien de doorwerking van de voorwaarden van een gesloten oriëntatie maar zorgde door de opheffing ervan voor interpretatieproblemen. De openbare veiligheid is bovendien een beslissingsfactor uit artikel 16, § 1, eerste lid, 4° van het Jeugddelinquentiedecreet die voor alle reacties geldt.

Artikel 12

Artikel 37 decreet jeugddelinquentierecht voorziet voor een limitatieve lijst van misdrijven in de mogelijkheid van een langdurige gesloten begeleiding van maximaal 2, 5 of 7 jaar afhankelijk van de leeftijd. Daarnaast wordt aan deze misdrijven ook een strafmaat gekoppeld.

Punt 1 van dit artikel betreft de minderjarigen die zestien jaar of ouder zijn op het ogenblik van de feiten. Voor deze doelgroep is op heden voorzien dat het moet gaan om feiten die strafbaar zijn met meer dan vijf jaar opsluiting. Dit wordt logischerwijze omgezet naar een straf van niveau 4 of hoger. Strafniveau 4 vereist namelijk een gevangenisstraf van meer dan vijf jaar.

Wel is het zo dat, door de keuze van de federale wetgever om met strafniveaus te werken, een aantal ernstige misdrijven die heden in aanmerking komen voor langdurige gesloten begeleiding van minderjarigen van zestien jaar of ouder, buiten het toepassingsgebied zouden vallen. Aangezien we ten eerste het behoud van het huidige toepassingsgebied (status quo) als uitgangspunt hanteren, en het

voor de decreetgever nog steeds om ernstige misdrijven gaat, voorzien we voor deze feiten dat zij alsnog binnen het toepassingsgebied blijven vallen. Het gaat hierbij enkel om volgende misdrijven: onmenselijke behandeling (120 Sw.), het ter beschikking stellen van gegevens of materiële middelen met het oog op het plegen van een terroristisch misdrijf (384 Sw.), diefstal met geweld of bedreiging (467 Sw.) en afpersing (468 Sw.).

Daarnaast werd ook vastgesteld dat bepaalde afzonderlijke misdrijven door de vereiste koppeling met een strafniveau op heden onbedoeld (deels) zonder voorwerp en dus uitgesloten waren voor een langdurige gesloten begeleiding. Het was de bedoeling van de decreetgever om de lijst van misdrijven voor een langdurige gesloten begeleiding af te stemmen op de lijst van misdrijven voor een uithandengeving. Daarom worden deze misdrijven alsnog afzonderlijk opgenomen. Voor minderjarigen van zestien jaar of ouder gaat het specifiek om volgende misdrijven: Aantasting van de seksuele integriteit (134 Sw.), bijwonen van ontucht of prostitutie van een minderjarige (165 Sw.), (verzwaard) reclame maken voor ontucht en prostitutie van een minderjarige (166 en 167 Sw., aanzetten tot het plegen van ontucht of tot exploitatie van de prostitutie van een minderjarige in het openbaar of door enig reclamemiddel (168 Sw.), gewelddaden met een integriteitsaantasting van de derde graad tot gevolg (196 Sw.) en het er beschikking stellen van gegevens of materiële middelen met het oog op het plegen van een terroristisch misdrijf (384).

Gevolg gevend aan de vraag van de jeugdmagistratuur (cf. C.2 repliek op advies) worden ook de deelname aan criminele organisatie als beslissingsnemer (408) of leidend persoon toegevoegd aan de lijst van misdrijven.

Punt 2 van dit artikel betreft de mogelijkheid van een langdurige gesloten begeleiding voor minderjarigen onder de zestien jaar. Voor hen is op heden voorzien dat het moet gaan om feiten die strafbaar zijn met meer dan tien jaar opsluiting. Deze wordt logischerwijze omgezet naar een straf van niveau 5 of hoger. Strafniveau 5 vereist namelijk een gevangenisstraf van meer dan tien jaar. Ook hier is het zo dat, door de keuze van de federale wetgever om met strafniveaus te werken, een aantal ernstige misdrijven die heden in aanmerking komen voor langdurige gesloten begeleiding van minderjarigen onder de zestien jaar, buiten het toepassingsgebied zouden vallen. Aangezien we ook hier ten eerste het behoud van het huidige toepassingsgebied (status quo) als uitgangspunt hanteren, en het voor de decreetgever nog steeds om ernstige misdrijven gaat, voorzien we voor deze feiten eveneens dat zij onder het toepassingsgebied blijven vallen. Het gaat hierbij enkel om volgende misdrijven: aantasting van de seksuele integriteit ten nadele van een minderjarige boven de volle leeftijd van zestien jaar (144 eerste streepje), niet-consensuele verspreiding van seksueel getinte inhoud ten nadele van een minderjarige boven de volle leeftijd van zestien jaar, al dan niet met kwaadwillig opzet of uit winstbejag (144 derde en vierde streepje Sw.) en verkrachting (138 Sw.). De decreetgever beschouwde eerder onder meer verkrachting als een ernstig misdrijf waarvoor een langdurige gesloten begeleiding mogelijk moet blijven. We verwijzen hiervoor ook naar de memorie⁴ en de intentie van de decreetgever bij het wijzigingsdecreet van 19 februari 2019 om voor de doelgroep minderjarigen tussen 12 en 16 jaar een langdurige gesloten begeleiding

⁴ Ontwerp van decreet 880 (2020-2021) nr.1, Vlaams Parlement, MvT p 4.

te voorzien voor welbepaalde categorieën van ernstige maatschappij verstorende misdrijven, met name oorlogs- en terroristische misdrijven, levensdelicten en alle vormen van verkrachting.

Daarnaast werd ook vastgesteld dat bepaalde afzonderlijke misdrijven door de vereiste koppeling met een strafniveau op heden onbedoeld (deels) zonder voorwerp en dus uitgesloten waren voor een langdurige gesloten begeleiding. Daarom worden deze misdrijven alsnog afzonderlijk opgenomen. Voor minderjarigen van zestien jaar of ouder gaat het specifiek om volgende misdrijven: Deelname aan een terroristische groep (373 Sw.), ter beschikking stellen van gegevens of materiële middelen met het oog op het plegen van een terroristisch misdrijf (384 Sw.), ter beschikking stellen van gegevens of materiële middelen aan een terroristische persoon (385 Sw.) en het verzwaard ter beschikking stellen van gegevens of materiële middelen met het oog op het plegen van een terroristisch misdrijf of aan een terroristische persoon (386 Sw.).

Gevolg gevend aan de vraag van de jeugdmagistratuur (cf. C.2 replek advies) worden ook de deelname aan criminele organisatie als beslissingsnemer (408) of leidend persoon toegevoegd aan de lijst van misdrijven.

Ook wordt bij de punten 1 en 2 zowel voor de leeftijdscategorie van minderjarigen van zestien jaar of ouder als de leeftijdscategorie van minderjarigen van jonger dan zestien jaar de limitatieve lijst van misdrijven in geactualiseerd. Bij de invoering van het Jeugddelinquentiedecreet op 15 februari 2019 koos de decreetgever er bewust voor om langdurig gesloten begeleiding voor minderjarigen ouder dan zestien jaar mogelijk te maken voor categorieën van 'soorten misdrijven'. De misdrijfcategorieën die onder het toepassingsgebied werden geplaatst betroffen: ernstige schendingen van humanitair recht, terrorismemisdrijven, zedenmisdrijven, levensdelicten en andere misdrijven die de fysieke of psychische integriteit aantasten.⁵ Zoals reeds vermeld koos de decreetgever er ook voor minderjarigen onder de zestien jaar al specifiek voor om in te zetten op welbepaalde categorieën van ernstige maatschappijverstorende misdrijven, met name oorlogs- en terroristische misdrijven, levensdelicten en vormen van verkrachting of de dood tot gevolg.⁶ Voor beide leeftijdscategorieën (ouder dan zestien jaar en jonger dan zestien jaar) wordt evenwel vastgesteld dat de lijst van de voormelde misdrijfcategorieën vandaag niet langer volledig is waardoor bepaalde van deze soortgelijke misdrijven momenteel niet opgenomen zijn onder het toepassingsgebied. Om deze onvolledigheden te verhelpen, wordt voor de beide leeftijdscategorieën de hiervoor opgesomde lijst van misdrijfcategorieën geactualiseerd en afgestemd op de reeds eerder gemaakte beleidskeuzes.

Tot slot worden bij de punten 1 en 2 in de lijst van voormelde zwaarwichtige misdrijfcategorieën ook enkele nieuwe misdrijven en misdrijfomschrijvingen opgenomen die door het Nieuw Strafwetboek worden ingevoerd in zoverre strafbaar met resp. niveau 4 of hoger (minderjarigen van zestien jaar of ouder) dan wel resp. niveau 5 of hoger (minderjarigen jonger dan zestien jaar).

⁵ Ontwerp van decreet 1670 (2017-2018) nr. 1, Vlaams parlement, MvT p. 64-66.

⁶ Ontwerp van decreet 1670 (2017-2018) nr. 1, Vlaams parlement, MvT p. 64-66; Ontwerp van decreet 2021, 880 (2020-2021) nr. 1, Vlaams Parlement, MvT p. 4 en Ontwerp van decreet 19 april 2024, 2013 (2023-2024) nr. 1, Vlaams Parlement, MvT p. 38.

Voor een integraal en per leeftijdscategorie uitgesplitst overzicht kan worden verwezen naar de bijlage aan de memorie. Er wordt daarbij dan ook telkens een uitsplitsing gemaakt tussen 'status quo'-misdrijven, geactualiseerde misdrijfcategorieën alsook nieuwe misdrijven en misdrijfomschrijvingen die door het Nieuw Strafwetboek zelf worden ingevoerd. Waar mogelijk wordt daarbij verwezen naar algemene hoofdstukken of afdelingen van Boek II van het Nieuw Strafwetboek. Zo wordt voor beide leeftijdscategorieën oor de terroristische misdrijven in het algemeen verwezen naar titel 4, hoofdstuk 1 van boek II van het Strafwetboek.

Punt 3 zorgt ervoor dat er in §5 van het ontwerpen artikel 36 jeugddelinquentierecht naar de juiste leden van §4 van datzelfde artikel wordt verwezen.

Ten slotte heeft punt 4 van dit artikel betrekking op minderjarigen die de leeftijd van zestien jaar hebben bereikt en na een eerdere veroordeling opnieuw feiten plegen. Voor deze jongeren kan wanneer aan de voorwaarden is voldaan een langdurige gesloten begeleiding worden opgelegd zonder dat voorafgaandelijk een maatschappelijk en medisch-psychologisch onderzoek werd uitgevoerd.

Voor de minderjarigen die na het bereiken van de leeftijd van zestien jaar opnieuw worden vervolgd omdat ze na die eerste veroordeling weer een of meer van de voormelde feiten hebben gepleegd, wordt voor de omzetting naar het Nieuw Strafwetboek dezelfde lijst van misdrijven in aanmerking genomen als deze voor de langdurige gesloten begeleiding van minderjarigen die zestien jaar of ouder zijn zonder recidive (punt 1 van dit artikel).

Voor de minderjarigen die feiten plegen na de leeftijd van zestien jaar te hebben bereikt, maar pas worden vervolgd nadat de leeftijd van achttien jaar is bereikt wordt de huidige voorziene koppeling aan de strafmaat van "een straf staat die hoger ligt dan twintig jaar opsluiting" omgezet naar een strafniveau 6 of hoger. Strafniveau 6 vereist een gevangenisstraf van meer dan vijftien jaar, waardoor het initieel logischer lijkt om te kiezen voor een omzetting naar strafniveau 7 of hoger, dat een gevangenisstraf van meer dan twintig jaar inhoudt. Doch hier wordt bewust niet voor gekozen omdat enerzijds deze keuze opnieuw tot gevolg zou hebben dat bepaalde misdrijven die op basis van het huidige Strafwetboek in aanmerking komen dan buiten het toepassingsgebied zouden vallen en anderzijds de decreetgever de uitdrukkelijke wens heeft om enkele andere zwaarwichtige misdrijven van bepaalde misdrijfcategorieën die vandaag niet onder het toepassingsgebied vallen wel onder het toepassingsgebied te brengen en dit in lijn met eerdere beleidskeuzes inzake deze zwaarwichtige misdrijfcategorieën. De misdrijven die vervolgens net zoals vandaag onder het toepassingsgebied blijven vallen zijn de volgende: verkrachting ten nadele van een persoon in een kwetsbare toestand of een minderjarige jongere dan zestien jaar (142 en 143 Sw.), het organiseren van ontucht in vereniging (164 Sw.), ontvoering of gevangenhouding van een minderjarige met de dood tot gevolg (225 Sw.) en diefstal met de dood tot gevolg (469 Sw.). De andere misdrijven die door deze keuze voor strafniveau zes eveneens onder het toepassingsgebied worden gebracht en ook in lijn zijn met de eerder gemaakte beleidskeuzes zijn de volgende: terroristische misdrijven (371 en 375 Sw.), verzwaarde foltering (115, 116 en 117 Sw.), onmenselijke behandeling met de dood tot gevolg (126 Sw.), vrouwelijke genitale verminking

gepleegd op een minderjarige of een persoon in een kwetsbare toestand (210 Sw.) en diefstal met geweld of bedreiging of afpersing (469 §3 Sw.).

Artikel 13

Artikel 37/1 voorziet in de mogelijkheden van een terbeschikkingstelling voor zeer ernstige feiten, gekwalificeerd als terroristische misdrijven, ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht en ernstige misdrijven tegen de integriteit van personen. De misdrijven tegen de integriteit van personen hebben de dood van het slachtoffer tot gevolg, kunnen blijk geven van onderliggend sadisme of zijn gepleegd ten aanzien van andere minderjarigen. Omwille van het hoge recidivegevaar kan ook bij ernstige seksuele feiten een terbeschikkingstelling opgelegd worden.

Dit artikel wordt in zijn geheel vervangen omdat het een wijziging betreft van een nog niet in werking getreden wijzigingsbepaling. De wijzigingen betreffen vooreerst de artikelsgewijze omzetting van de limitatieve lijst van misdrijven die in aanmerking komen voor terbeschikkingstelling. Ook hier is ten eerste het uitgangspunt het behouden van het huidige toepassingsgebied (status quo).

Ten tweede wordt de lijst van misdrijven geactualiseerd, aangezien wordt vastgesteld dat de decreetgever bij het wijzigingsdecreet van 19 april 2024 bewust heeft gekozen voor een limitatieve lijst van ernstige misdrijven, waaronder terroristische misdrijven, ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht en ernstige misdrijven tegen de integriteit van personen⁷, maar dat deze lijst inmiddels niet langer volledig is.

Ten derde worden in de lijst van voormelde zwaarwichtige misdrijfcategorieën ook enkele nieuwe misdrijven en misdrijfomschrijvingen opgenomen die door het Nieuw Strafwetboek worden ingevoerd.

Voor een integraal en uitsplitst overzicht wordt er verwezen naar de bijlage aan de memorie. Er wordt daarbij ook telkens een uitsplitsing gemaakt tussen 'status quo'-misdrijven, geactualiseerde misdrijfcategorieën alsook nieuwe misdrijven en misdrijfomschrijvingen die door het Nieuw Strafwetboek zelf worden ingevoerd.

Bij het ontworpen artikel wordt, rekening houdend met de in het kader van de gehele harmonisatieoefening tot stand gekomen lijst van misdrijven, waar mogelijk verwezen naar algemene hoofdstukken of afdelingen van Boek II van het Nieuw Strafwetboek. Zo wordt het algemeen verwezen naar titel 4, hoofdstuk 1 van boek II van het Strafwetboek voor terrorismemisdrijven. De levensdelicten worden gevat door enerzijds in het algemeen te verwijzen naar titel 3, hoofdstuk 1, afdeling 1, en anderzijds de feiten die de dood tot gevolg hebben, die voor de duidelijkheid artikelsgewijs worden opgesomd. Voor andere misdrijfcategorieën zoals ernstige schendingen van humanitair recht, zedenmisdrijven en andere misdrijven die een fysieke of psychische aantasting van de integriteit teweegbrengen wordt dan weer naar afzonderlijke artikelen verwezen.

De overige wijzigingen hebben betrekking op de duur van de terbeschikkingstelling. De terbeschikkingstelling kan worden opgelegd voor een

⁷ Ontwerp van decreet 2013 (2023-2024), nr. 1, Vlaams Parlement, MvT p. 39.

duur van ten hoogste tien jaar voor feiten die, als ze door een meerderjarige gepleegd zouden zijn, strafbaar zijn met een strafmaat tussen een correctionele hoofdgevangenisstraf van drie jaar en vijftien jaar opsluiting. Deze wordt omgezet naar strafniveau 3 tot en met 5.

De terbeschikkingstelling kan worden opgelegd voor een duur van ten hoogste vijftien jaar voor feiten die als ze door een meerderjarige gepleegd zouden zijn strafbaar zijn met vijftien jaar opsluiting of meer. Deze wordt omgezet naar strafniveau 6 tot en met 8.

De voormelde omzetting heeft wel als gevolg dat een aantal misdrijven die op heden aanleiding konden geven tot een terbeschikkingstelling van ten hoogste 15 jaar slechts in aanmerking zouden komen voor een terbeschikkingstelling van ten hoogste 10 jaar. Omdat we ook hier als uitgangsprincipe het behoud van het huidig toepassingsgebied hanteren, voorzien we dan ook dat specifiek volgende ernstige misdrijven in aanmerking blijven komen voor een terbeschikkingstelling van 15 jaar: vormen van verkrachting (140-149 Sw.), misdrijven inzake ontucht en prostitutie (153, 155, 157, 159, 161 en 163 Sw.), verzwaarde mensenhandel en mensensmokkel (260 Sw.) en brandstichting met een integriteitsaantasting van de derde graad of de dood tot gevolg (509 Sw.).

Artikel 14

Artikel 38 voorziet in de mogelijkheid voor de jeugdrechter om jongeren die op het ogenblik van de feiten 16 jaar of ouder waren uit handen te geven met het oog op vervolging voor de bevoegde rechtbank die het gemeen strafrecht toepast. Deze mogelijkheid wordt enkel geboden wanneer het gaat om bepaalde zwaarwichtige feiten van bijvoorbeeld terrorisme of doodslag.

De punten 1 en 2 van dit artikel hebben betrekking op de uithandengeving op basis van een voorafgaand maatschappelijk en medisch-psychologisch onderzoek. In dat geval kan de rechter enerzijds beslissen tot uithandengeving wanneer aan twee cumulatieve voorwaarden is voldaan: de minderjarige moet het voorwerp zijn geweest van een of meer sancties als bedoeld in de artikelen 35, 36 en 37 (kortverblijf, langdurige gesloten begeleiding), én het moet gaan om een misdrijf dat voorkomt op de limitatief opgesomde lijst. Anderzijds kan de rechter voor bepaalde limitatief opgesomde misdrijven ook rechtstreeks tot uithandengeving beslissen, zonder dat de minderjarige vooraf het voorwerp is geweest van een sanctie als bedoeld in de artikelen 35, 36 en 37. De limitatieve lijst van misdrijven waarvoor uithandengeving bij cumul dan wel rechtstreekse uithandengeving mogelijk is, blijft zoals vandaag ook al het geval is in zijn totaliteit gelijk aan de lijst van misdrijven waarvoor aan een minderjarige van zestien jaar of ouder een langdurige gesloten begeleiding kan worden opgelegd.

Zoals toegelicht bij de bespreking van artikel 11 van dit ontwerp van decreet omvat de lijst van misdrijven waarvoor aan een minderjarige van zestien jaar of ouder een langdurige gesloten begeleiding kan worden opgelegd enerzijds status quo-misdrijven en anderzijds de geactualiseerde misdrijfcategorieën en de nieuwe misdrijven en misdrijfomschrijvingen die zelf worden ingevoerd door het Nieuw Strafwetboek. Bij uithandengeving wordt deze zelfde limitatieve lijst gespreid over enerzijds uithandengeving met cumulatieve voorwaarden en anderzijds de

rechtstreekse uithandengeving. In geval van de uithandengeving met cumulatieve voorwaarden blijft het net zoals vandaag⁸ enkel gaan over ernstige geweldsdaden, zedenmisdrijven (maar geen vormen van verkrachting) en de feiten die de dood tot gevolg kunnen hebben. Voor een integraal en uitgesplitst overzicht van de uithandengeving met cumulatieve voorwaarden kan er verwezen worden naar de bijlage aan de memorie.

Voor de rechtstreekse uithandengeving blijft het net zoals vandaag enkel gaan over de categorieën van ernstige schendingen van humanitair recht, terrorismemisdrijven, levensdelicten ((poging) moord en doodslag), evenals ernstige zedenfeiten (vormen van verkrachting).⁹ Voor een integraal en uitsplitst overzicht kan worden verwezen naar de bijlage aan deze memorie.

Ten slotte hebben de punten 3 en 4 van dit artikel betrekking op minderjarigen die de leeftijd van zestien jaar hebben bereikt en na een eerdere veroordeling opnieuw feiten plegen. Voor deze jongeren kan wanneer aan de voorwaarden is voldaan eveneens besloten worden tot uithandengeving en dit zonder dat voorafgaandelijk een maatschappelijk en medisch-psychologisch onderzoek werd uitgevoerd. De omzetting van de artikels en strafniveaus naar het Nieuw Strafwetboek is hier identiek aan de wijze van omzetting voor de langdurig gesloten begeleiding van jongeren die de leeftijd van zestien jaar hebben bereikt en na een eerdere veroordeling opnieuw feiten plegen. Er wordt voor deze punten dan ook naar de artikelsgewijze bespreking bij artikel 12 verwezen, specifiek de punten 4 en 5.

Artikel 15

Dit artikel betreft de materiële omzetting van artikel 458 en artikel 458ter, §2 in functie van het nieuwe Strafwetboek. Er wordt besloten om niet naar een specifiek lid binnen de paragraaf te verwijzen omdat artikel 353, §2 voldoende nauwkeurig is en geen ruimte voor interpretatie laat.

Artikel 16

Dit artikel betreft de materiële omzetting van artikel 458, artikel 458ter en artikel 458ter, §2 in functie van het nieuwe Strafwetboek. Er wordt besloten om niet naar een specifiek lid binnen de paragraaf te verwijzen omdat artikel 353, §2 voldoende nauwkeurig is en geen ruimte voor interpretatie laat.

Artikel 17

Dit artikel betreft de materiële omzetting van artikel 458 en artikel 458ter, §2 in functie van het nieuwe Strafwetboek. Er wordt besloten om niet naar een specifiek lid binnen de paragraaf te verwijzen omdat artikel 353, §2 voldoende nauwkeurig is en geen ruimte voor interpretatie laat.

⁸ Ontwerp van decreet 2021, 1670 (2017-2018) nr. 1, Vlaams Parlement, MvT p. 68 en Ontwerp van decreet 2013 (2023-2024) nr. 1, Vlaams Parlement, MvT p. 41.

⁹ Ontwerp van decreet 2021, 1670 (2017-2018) nr. 1, Vlaams Parlement, MvT p. 68 en Ontwerp van decreet 1334 (2021-2022), nr. 1 Vlaamse Parlement, MvT p. 15.

Artikel 18

Dit artikel betreft de materiële omzetting van artikel 458ter in functie van het nieuwe Strafwetboek.

Artikel 19

Dit artikel betreft de materiële omzetting van artikel 458ter, §2 in functie van het nieuwe Strafwetboek. Er wordt besloten om niet naar een specifiek lid binnen de paragraaf te verwijzen omdat artikel 353, §2 voldoende nauwkeurig is en geen ruimte voor interpretatie laat.

Artikel 20

Dit artikel betreft de materiële omzetting van artikel 458ter, §2 in functie van het nieuwe Strafwetboek. Er wordt besloten om niet naar een specifiek lid binnen de paragraaf te verwijzen omdat artikel 353, §2 voldoende nauwkeurig is en geen ruimte voor interpretatie laat.

Artikel 21

Met dit artikel wordt de nog niet in werking getreden wijzigingsbepaling met betrekking tot de terbeschikkingstelling aan het decreet van 19 april 2024 tot wijziging van het decreet van 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht, wat betreft de opheffing van de leeftijdsgrens en de mogelijkheid van elektronische monitoring in de fase van de voorlopige rechtspleging en overige wijzigingen opgeheven. Via artikel 13 van dit ontwerp van decreet wordt het artikel rond terbeschikkingstelling in zijn geheel vervangen en worden de nodige wijzigingen aangebracht in functie van de harmonisatie aan het nieuw Strafwetboek.

Artikel 22

Dit artikel bepaalt dat het decreet in werking treedt op 1 september 2026, met uitzondering van artikel 13 dat in werking treedt tien dagen na de bekendmaking in het Belgisch Staatsblad van het samenwerkingsakkoord tussen de Vlaamse Gemeenschap en de Federale Staat.

Bij de toepassing zal rekening moeten worden gehouden met het beginsel van de retroactiviteit van de mildere straf.

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Matthias DIEPENDAELE

De Vlaamse minister van Onderwijs, Justitie en Werk,

Zuhal DEMIR

De Vlaamse minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke Kansen,

Caroline GENNEZ